

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 24 października 2023 r.

Poz. 5366

UCHWAŁA NR LII/355/23 RADY MIEJSKIEJ W NOWOGRODZIE

z dnia 16 października 2023 r.

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.) oraz art. 8 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r., poz. 485 z późn. zm.), po przeprowadzeniu konsultacji społecznych, Rada Miejska w Nowogrodzie uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród, w granicach określonych w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

2. Potwierdzenie spełnienia przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia wskazanych w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji określa „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Nowogród”, stanowiąca załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

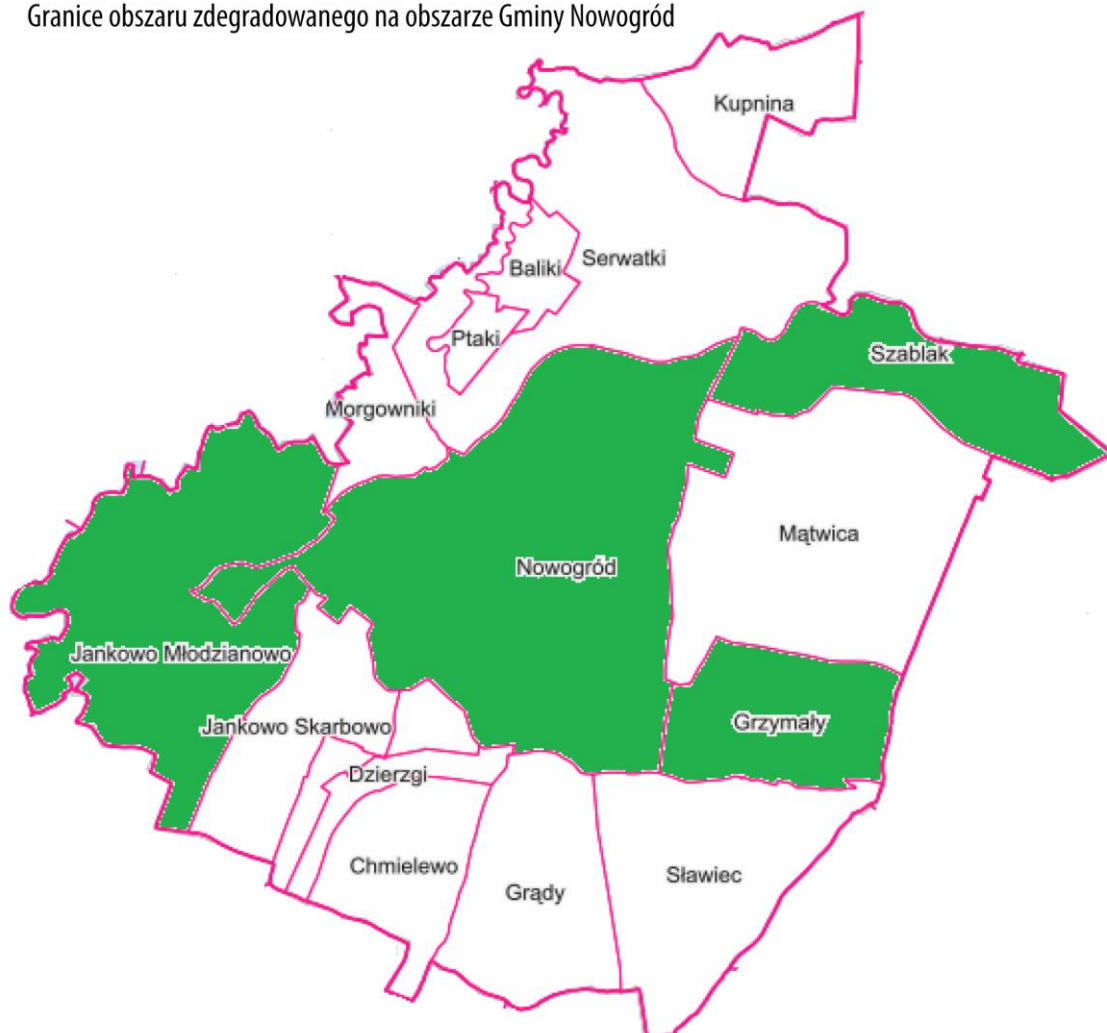
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Nowogrodu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Daniel Cwalina

Załącznik nr 1 do uchwały nr LII/355/23 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 16.10.2023 r.
w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród

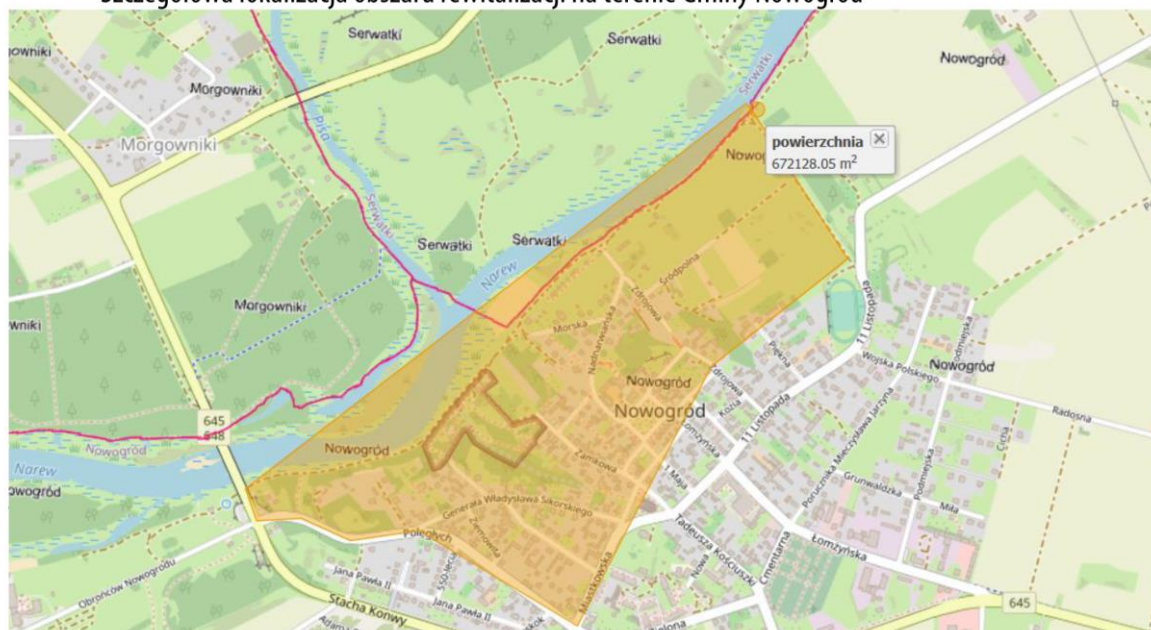
Granice obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Nowogród

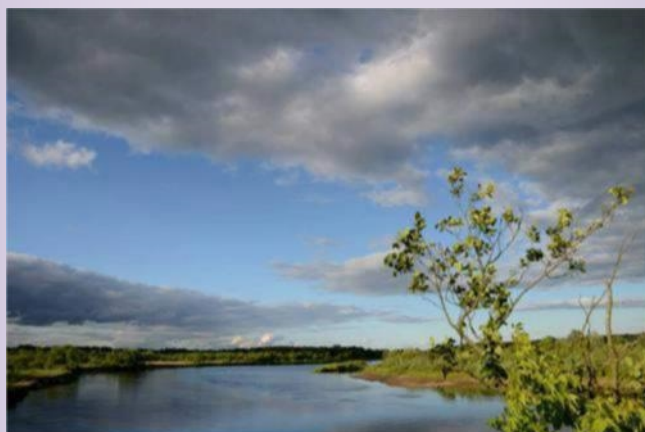
Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród

Szczegółowa lokalizacja obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE NOWOGRÓD

GMINA NOWOGRÓD

POWIAT ŁOMŻYŃSKI

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
1.1. CEL DIAGNOZY	3
1.2. STRUKTURA DIAGNOZY	4
1.3. PRZYJĘTA METODYKA DIAGNOZY	4
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY NOWOGRÓD	7
2.1. POŁOŻENIE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY	7
2.2. SFERA SPOŁECZNA	9
2.3. SFERA GOSPODARCZA	13
2.4. SFERA TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA	15
2.5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	17
3. KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	20
4. WSPÓŁWYSTĘPOWANIE INNYCH NEGATYWNYCH ZJAWISK	44
4.1. SFERA GOSPODARCZA	44
4.2. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA	46
4.3. SFERA TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA	49
5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	53
6. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	60

1. WSTĘP

1.1. CEL DIAGNOZY

Podstawę prawną opracowania przedmiotowej Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Nowogród stanowi art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 485 z późn. zm.).

Zgodnie z treścią ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, zwanej dalej ustawą, obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany. Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją wskazanych powyżej negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym obszary nieposiadające ze sobą granic wspólnych. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego opracowuje się diagnozę, w której wykorzystuje się obiektywne, weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji sporządza się Gminny Program Rewitalizacji, który przyjmowany jest w drodze uchwały rady gminy.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów, a także nawiązanie do gminnych dokumentów strategicznych.

Celem niniejszej diagnozy jest więc przeanalizowanie rozkładu przestrzennego wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk na terenie całej gminy i zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego (obszaru koncentracji tych zjawisk), a w jego ramach – ewentualnych

obszarów szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych, gdzie powinien być wyznaczony obszar rewitalizacji.

1.2. STRUKTURA DIAGNOZY

Ustawa w art. 9 wskazuje minimalny zakres danych, który należy niezbędnie objąć diagnozą, a przez to sugeruje minimalną strukturę diagnozy, którą zastosowano w przedmiotowym dokumencie. Struktura diagnozy wynikająca z treści art. 9 ust 1 ustawy przedstawia się następująco:

- 1) Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w tym w szczególności:
 - a. bezrobocia,
 - b. ubóstwa,
 - c. przestępczości,
 - d. wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r., poz. 1062),
 - e. niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także
 - f. niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.
- 2) Diagnoza współwystępowania przestrzennego pozostałych negatywnych zjawisk:
 - a. gospodarczych lub
 - b. środowiskowych lub
 - c. przestrzenno-funkcjonalnych lub
 - d. technicznych.

Diagnoza ma zatem dwie główne części merytoryczne: część poświęconą koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz część poświęconą diagnozie ewentualnego nakładania się na nie pozostałych negatywnych zjawisk.

1.3. PRZYJĘTA METODYKA DIAGNOZY

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji nie wskazuje konkretnej metody diagnostycznej, wobec tego metody takie należało przyjąć na podstawie przesłanek ogólnych, kierując się kryterium zobiektywizowania wyników. W szczególności należało rozstrzygnąć kwestię delimitacji obszaru do analizy oraz warunków granicznych dla wytyczenia obszaru.

W przedmiotowym opracowaniu przyjęto metodę porównującą jako pola odniesienia jednostki urbanistyczne, czyli poszczególne miejscowości wchodzące w skład Gminy Nowogród. W przypadku poszczególnych porównywalnych zjawisk odniesiono dane dla danej miejscowości do średniej wielkości cechy dla całego obszaru Gminy Nowogród.

Rozpoczynając proces analityczny w oparciu o przekrojowe dane zebrane do diagnozy wyznaczono wskaźniki obrazujące sytuację w poszczególnych obszarach badawczych. W dalszej kolejności zebrane dane zostały poddane analizie, co umożliwiło przypisanie zjawisk kryzysowych do wyłoniętych stref i delimitację obszarów problemowych na terenie Gminy Nowogród. Za wartości referencyjne wskaźników przyjęto ich średnie wartości dla Gminy Nowogród. O zjawiskach negatywnych świadczą negatywne odchylenia od tych wartości zależne od rodzaju wskaźnika. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w analizie uwzględniono dwa rodzaje wskaźników:

- wskaźniki (stymulanty rewitalizacji), dla których odchylenie w górę od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową i większą potrzebę działań rewitalizacyjnych,
- wskaźniki (destymulanty rewitalizacji), dla których odchylenie w dół od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową i potrzebę interwencji.

Zebrane dane zostały wykorzystane do przeprowadzenia analizy wskaźnikowej w oparciu o zestaw wskaźników odnoszących się do każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, techniczno-środowiskowej).

Tabela 1. Zestawienie wskaźników

SFERA SPOŁECZNA
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców
Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców
Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców
Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców
Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
Frekwencja wyborcza w wyborach lokalnych w 2018 r.
Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.
Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.
Stosunek liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców
Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców
Liczba wykroczeń na 1000 mieszkańców

SFERA GOSPODARCZA
Liczba zarejestrowanych podmiotów (wg miejsca wykonywania działalności gospodarczej) na 1000 mieszkańców
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA
Wskaźnik dostępności do miejsc rekreacji na 100 mieszkańców
SFERA TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA
Ilość (powierzchnia w m ²) azbestu w przeliczeniu na 1 budynek

Źródło: Opracowanie własne

Analizie poddano dane mierzalne, obiektywne i weryfikowalne, pozyskane z instytucji działających na terenie Gminy Nowogród, a także informacje prezentowane przez GUS, zgodnie ze stanem na koniec 2022 r. Wybrany zestaw wskaźników posłużył do zbadania natężenia zjawisk kryzysowych występujących na danym terenie i wyłonienia obszaru najbardziej predestynowanego do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi.

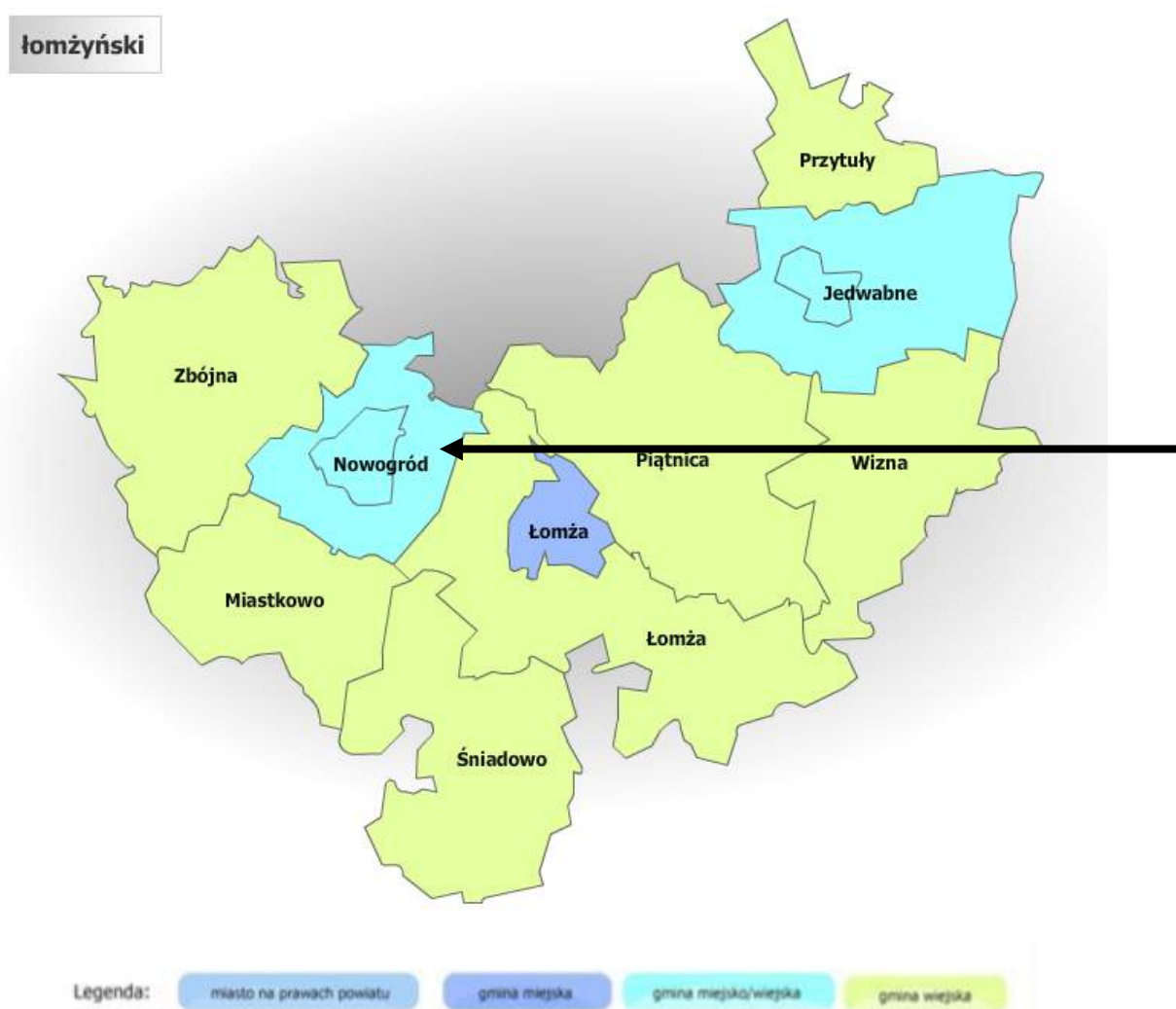
W dalszej części opracowania zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w ujęciu społecznym, gospodarczym, funkcjonalno-przestrzennym i techniczno-środowiskowym.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY NOWOGRÓD

2.1. POŁOŻENIE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Gmina Nowogród położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim. Sąsiaduje z następującymi gminami: od północy z Gminą Mały Płock (powiat kolneński), od strony północno-zachodniej z Gminą Zbójna, od południa z Gminą Miastkowo, zaś od wschodu z Gminą Łomża.

Rysunek 1. Położenie Gminy Nowogród na tle powiatu łomżyńskiego

Źródło: <https://administracja.mac.gov.pl>

Gmina zajmuje obszar 100,98 km², co stanowi 7,5% powierzchni powiatu łomżyńskiego i 0,5% powierzchni województwa podlaskiego. W skład gminy wchodzi 16 miejscowości,

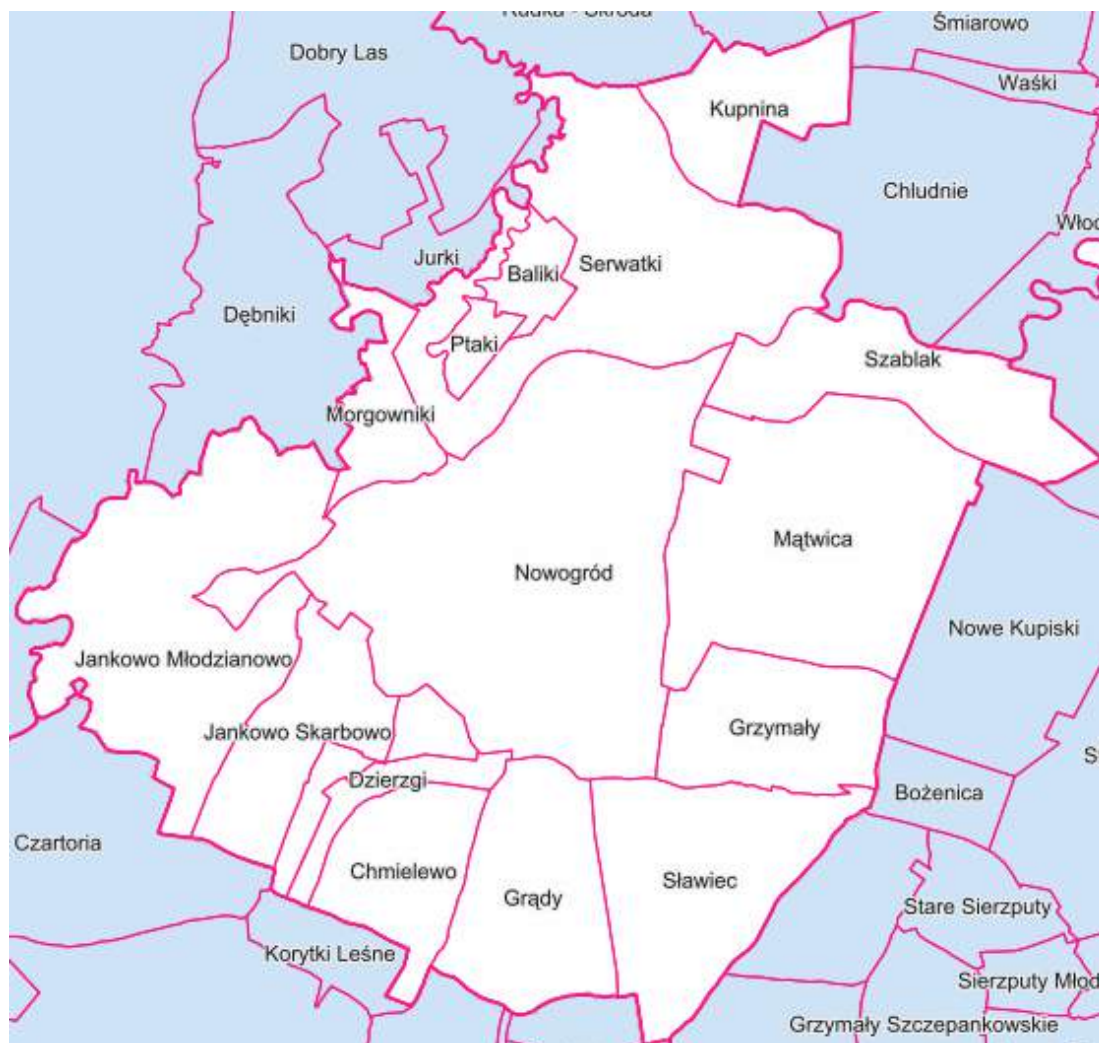
w tym posiadające największy potencjał ludnościowy miasto Nowogród. Zestawienie miejscowości gminy wraz z liczbą mieszkańców każdej z nich zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2. Zestawienie miejscowości wchodzących w skład Gminy Nowogród wraz z liczbą mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności
1.	Nowogród	2074
2.	Baliki	41
3.	Chmielewo	59
4.	Dzierzgi	70
5.	Grądy	120
6.	Grzymały	118
7.	Jankowo-Młodzianowo	215
8.	Jankowo-Skarbowo	76
9.	Kupnina	85
10.	Mątwica	518
11.	Morgowniki	114
12.	Ptaki	30
13.	Serwatki	55
14.	Sławiec	185
15.	Sulimy	54
16.	Szablak	111

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie, stan na dzień 31.12.2022 r.

Rysunek 2. Podział administracyjny Gminy Nowogród

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html?gmap=gp0

2.2. SFERA SPOŁECZNA

Demografia

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój Gminy Nowogród jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian. Na terenie gminy zauważalna jest tendencja związana ze zmniejszaniem się liczby ludności, co zostało zaprezentowane szczegółowo w tabeli 3.

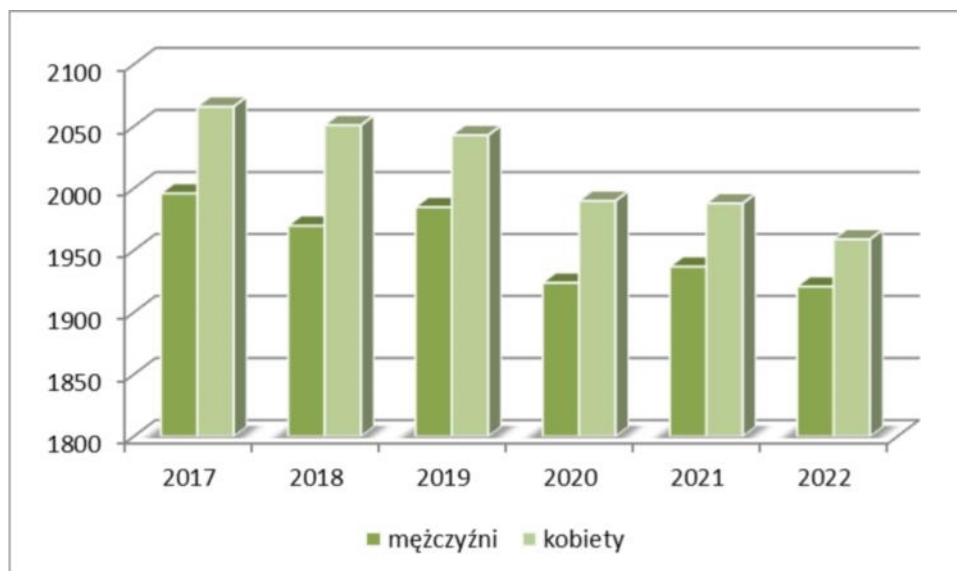
Tabela 3. Liczba ludności na terenie Gminy Nowogród w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	J. m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba ludności							
ogółem	osoba	4 062	4 021	4 028	3 914	3 925	3 880
mężczyźni	osoba	1 996	1 970	1 985	1 924	1 937	1 921
kobiety	osoba	2 066	2 051	2 043	1 990	1 988	1 959

Źródło: Dane GUS

Analizując liczbę ludności z uwzględnieniem płci należy zauważyć wyraźną przewagę kobiet nad mężczyznami w kolejnych latach analizy.

Wykres 1. Liczba ludności na terenie Gminy Nowogród z uwzględnieniem płci

Źródło: Dane GUS

W Gminie Nowogród współczynnik feminizacji wynosi 102. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypadają średnio 102 kobiety. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 61,3% i jest grupą dominującą. Ludność w wieku poprodukcyjnym wynosi 20,5%, a w wieku przedprodukcyjnym – 18,3%. Udział procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym systematycznie maleje - w 2017 roku było to 62,8% mieszkańców, w przeciwieństwie do udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, który systematycznie rośnie - w roku 2017 wynosił 18,5% mieszkańców gminy. Świadczy to o szybkim procesie starzenia się gminy i wzrastania obciążenia ekonomicznego i demograficznego. Jeżeli ten trend się nie zmieni, to w przyszłości będzie wzrastał współczynnik obciążenia demograficznego tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Sukcesywny wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego odzwierciedla zmiany, jakie obserwujemy w danej jednostce terytorialnej oraz jakie będą nasilać się w przyszłości. Wzrost liczby osób starszych przypadających na osoby pracujące i dzieci wynika z ogólnego postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, ale w przypadku Gminy Nowogród dodatkowymi czynnikami pogłębiającymi ten proces jest niekorzystny bilans migracji.

W kwestii migracji zauważalna jest ogólnopolska tendencja do przemieszczania się ludności z obszarów miejskich na mniej zurbanizowane obszary przyległe, jednak nie powoduje to znaczącego przyrostu mieszkańców Gminy Nowogród.

Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Nowogród działa 9 organizacji pozarządowych, ich zestawienie zawarto w tabeli 4.

Tabela 4. Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Nowogród

Lp.	Nazwa organizacji	Adres	Numer KRS
1.	Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich „Jankowianki”	Jankowo-Młodzianowo, ul. Nowa 11, 18-414 Nowogród	0000529391
2.	Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Chmielewie	Chmielewo 23, 18-414 Nowogród	0000360231
3.	Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Mątwy	Mątwa 76, 18-414 Nowogród	0000408501
4.	Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Grądach	Grądy 15A, 18-414 Nowogród	0000525962
5.	Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Sławcu	Sławiec, ul. Długa 22, 18-414 Nowogród	0000389692
6.	Stowarzyszenie Przyjaciół Nowogrodu	Nowogród, ul. 550-lecia 9, 18-414 Nowogród	0000235186
7.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej Oddział w Nowogrodzie		
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowogrodzie	Nowogród, ul. Łomżyńska 11, 18-414 Nowogród	0000066549
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mątwy	Mątwa 76, 18-414 Nowogród	0000073898
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Chmielewie	Chmielewo 23, 18-414 Nowogród	0000293636
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Grądach	Grądy 15a, 18-414 Nowogród	0000073902
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowie-Skarbowie	Jankowo-Skarbowo 12A, 18-414 Nowogród	0000194535
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kupnie	Kupnia 7, 18-414 Nowogród	0000312080
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sławcu	Sławiec, ul. Długa 28, 18-414 Nowogród	0000332579

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie oraz KRS

Bezrobocie

Na terenie Gminy Nowogród nastąpiło dość znaczne zmniejszenie liczby bezrobotnych. Biorąc pod uwagę płeć, zauważalna jest tendencja związana z występowaniem większego poziomu bezrobocia wśród kobiet.

Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest

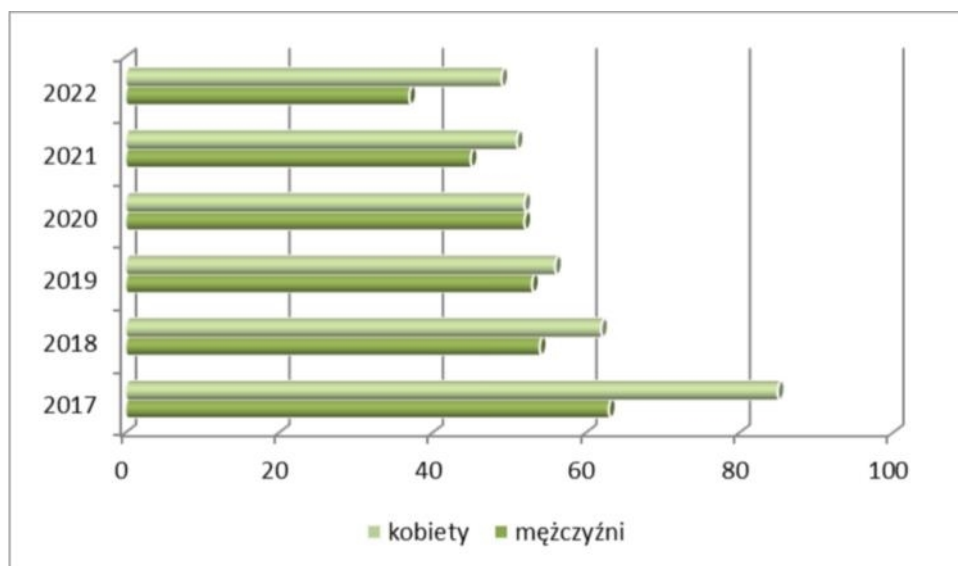
ujemne saldo migracji, zarówno wewnętrznych, jak i zagranicznych. Pomimo tych faktów zarówno dane statystyczne, jak i wynikające z obserwacji własnych wskazują, że w odniesieniu do rynku pracy na tym terenie w dalszym ciągu będzie odnotowywana sytuacja związana ze zwiększaniem liczby osób pracujących powodując zmniejszenie stopy bezrobocia.

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Nowogród w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	J.m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	148	116	109	104	96	86
mężczyźni	osoba	63	54	53	52	45	37
kobiety	osoba	85	62	56	52	51	49
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	5,8	4,6	4,3	4,3	4,0	3,6
mężczyźni	%	4,6	4,0	3,9	4,1	3,5	2,9
kobiety	%	7,2	5,2	4,8	4,7	4,6	4,5

Źródło: Dane GUS

Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Nowogród w latach 2017-2022

Źródło: Dane GUS

Struktura bezrobotnych wykazuje, że najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale 15-24 lata. Kolejną grupą pod względem liczebności bezrobotnych, są osoby od 25 do 34 lat. Są to ludzie młodzi, często dopiero wkraczający na rynek pracy. Taka sytuacja sprzyja powstawaniu ujemnych skutków społecznych i ekonomicznych.

Inną grupą, wśród której wzrosło bezrobocie i inne niepokojące tendencje związane z rynkiem pracy, są osoby w wieku powyżej 50 roku życia. Przyczyną tego stanu jest przede

wszystkim brak propozycji pracy dla osób z tej grupy wiekowej. Osoby w wieku przedemerytalnym mają duże trudności ze znalezieniem zatrudnienia także ze względu na przepisy o wieku ochronnym.

Jednocześnie niepokojącym zjawiskiem jest wzrost bezrobocia u osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Jest to ogromny problem, bowiem powoduje odpływ ludzi wykształconych do innych regionów kraju.

Ochrona zdrowia

W zakresie podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Nowogród usługi wykonuje jedna placówka (zgodnie z danymi GUS z 2022 r.). Na obszarze gminy funkcjonuje jeden punkt apteczny.

W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych m.in. na terenie miasta Łomża.

Edukacja

Na terenie Gminy Nowogród działa Zespół Szkół Samorządowych w Nowogrodzie w skład którego wchodzi następujące placówki edukacyjne:

- Szkoła Podstawowa im. Adama Chętnika w Nowogrodzie,
- Przedszkole Samorządowe w Nowogrodzie.

Instytucje kultury

Na terenie Gminy Nowogród funkcjonują następujące placówki kulturalne:

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Nowogród;
- Filia Biblioteki w Mątwicy;
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Nowogrodzie.

Ważną rolę w integracji mieszkańców i zapewnianiu zagospodarowania czasu wolnego pełnią także strażnice OSP.

2.3. SFERA GOSPODARCZA

Na terenie Gminy Nowogród – zgodnie z danymi GUS – działało w 2022 r. 348 podmiotów gospodarczych. W analizowanym okresie liczba przedsiębiorców działających na terenie gminy wzrosła o 22,97%. Największa liczba jednostek działała w sektorze prywatnym – 96,55% ogółu podmiotów gospodarczych.

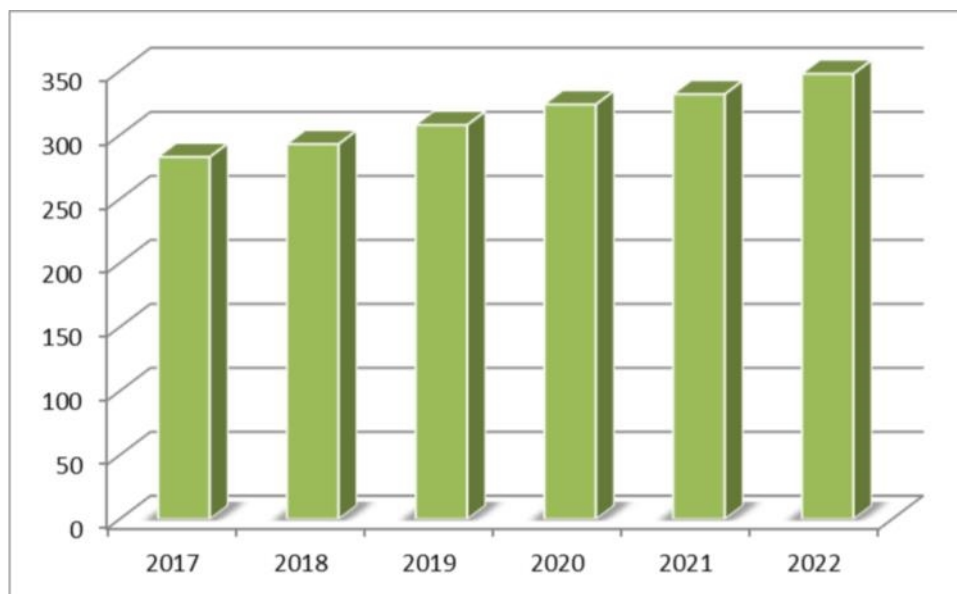
Grupę dominującą stanowią podmioty o liczbie pracujących do 9 osób – 341 firm w 2022 r. Należy podkreślić, że w gminie funkcjonowało jedynie sześć podmiotów o liczbie pracujących 10-49 i jeden podmiot o liczbie pracujących powyżej 50 osób, co świadczy o charakterze przedsiębiorczości na terenie Gminy Nowogród. Ma ona charakter indywidualnej działalności, prowadzonej przez osoby fizyczne z ograniczoną liczbą pracujących.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Nowogród w latach 2017-2022

Wyszczególnienie	J. m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty gospodarcze ogółem	jed.gosp.	283	293	308	324	332	348
Sektor publiczny							
ogółem	jed.gosp.	11	11	10	10	10	11
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	jed.gosp.	8	8	7	7	7	7
Sektor prywatny							
ogółem	jed.gosp.	271	281	297	313	321	336
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	212	223	243	258	265	280
spółki handlowe	jed.gosp.	16	14	12	11	13	12
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	2	2	2	1	0	0
spółdzielnie	jed.gosp.	5	4	4	4	4	3
fundacje	jed.gosp.	1	1	1	1	1	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	18	18	17	18	18	18

Źródło: Dane GUS

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Nowogród w latach 2017-2022

Źródło: Dane GUS

Wśród zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 280, co stanowiło 80,46% ogółu podmiotów. Na koniec 2022 roku w gminie zarejestrowanych było 12 spółek.

2.4. SFERA TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA

Zgodnie z danymi GUS stopień zwodociągowania Gminy Nowogród w 2021 r. wynosił 79,9,% (w chwili tworzenia Diagnozy brak jest danych za 2022 r.). Łączna długość sieci wodociągowej wynosiła 58,5 km, zaś liczba przyłączy wodociągowych to 1 162 szt.

Na terenie Gminy Nowogród funkcjonują 2 ujęcia wody:

- Hydrofornia Nowogród (dostarczający wodę do 6 miejscowości Nowogród, Kupnina, Serwatki, Morgowniki, Ptaki, Baliki. Wielkość produkcji m^3/d - $220 \text{ m}^3/\text{d}$. Liczba ludności zaopatrywanej – 2384.
- Hydrofornia Sławiec (dostarczający wodę do 10 miejscowości Sławiec, Szablak, Grzymały, Grądy, Sulimy, Dzierzgi, Chmielewo, Mątwica, Jankowo-Młodzianowo, Jankowo-Skarbowo). Wielkość produkcji m^3/d - $389 \text{ m}^3/\text{d}$. Liczba ludności zaopatrywanej – 1956.

Tabela 7. Stan zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Nowogród

Wyszczególnienie	J.m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	56,3	56,3	56,6	57,0	58,5	b.d.
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 120	1 102	1 115	1 131	1 162	b.d.
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	162,2	176,8	171,2	189,7	184,3	b.d.
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 634	3 595	3 606	3 581	3 597	b.d.
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	39,9	43,9	42,7	48,2	47,2	b.d.

Źródło: Dane GUS

Teren Gminy Nowogród jest częściowo skanalizowany. Kanalizacja dostępna jest na terenie miejskim. Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Nowogród wyniosła w 2021 r. 6,5 km, ilość przyłączy to 154 szt. (w chwili tworzenia Diagnozy brak jest danych za 2022 r.). Stopień skanalizowania gminy wynosi 44,9%.

Tabela 8. Stan infrastruktury kanalizacyjnej na terenie Gminy Nowogród

Wyszczególnienie	J.m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	b.d.
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	142	142	136	154	154	b.d.
ścieki odprowadzone	dam ³	27,0	27,0	27,0	28,0	28,0	b.d.
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 817	1 803	1 799	1 805	1 797	b.d.

Źródło: Dane GUS

Oczyszczalnia ścieków znajduje się na terenie miasta Nowogród oraz w miejscowości Ptaki. Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. z oczyszczalni ścieków skorzystało 1 276 osób zamieszkujących Gminę Nowogród. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 641 zbiorników bezodpływowych oraz 56 oczyszczalni przydomowych (GUS nie zamieścił jeszcze danych za 2022 r.).

Tabela 9. Liczba osób korzystających z oczyszczalni, liczba zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych na terenie Gminy Nowogród

Wyszczególnienie	J. m.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba osób korzystających z oczyszczalni	osoba	1 271	1 274	1 284	1 275	1 276	b.d.
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych							
zbiorniki bezodpływowe	szt.	635	635	635	641	641	b.d.
oczyszczalnie przydomowe	szt.	44	48	51	51	56	b.d.

Źródło: Dane GUS

Na sieć drogową Gminy Nowogród składają się:

- droga wojewódzka nr 645 Łomża – Nowogród – Kuzie – Łyse – Myszyniec;
- droga wojewódzka nr 648 Miastkowo – Nowogród – Morgowniki - Korzeniste – Stawiski;
- drogi powiatowe;
- drogi gminne.

Większość dróg stanowiących sieć drogową Gminy Nowogród nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Większa część dróg posiada nawierzchnię żwirową, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy.

Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.

2.5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Na terenie Gminy Nowogród występują liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie i wpisane do centralnego rejestru zabytków (rejestr A) oraz wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, co zostało zaprezentowane w tabeli 10.

Tabela 10. Wykaz obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie Gminy Nowogród

miejsowość	adres	zabytek	włączony	wpisany do rejestru	nr rej	I dz
Nowogród		historyczny układ przestrzenny	x	x	480 z dn. 28.07.1992 r.	KL.WKZ-5340-11/92
Nowogród		kościół parafialny	x			
Nowogród		plebania	x			
Nowogród		mur ogrodzeniowy z brama oraz cztery nagrobki o charakterze zabytkowym na cmentarzu rzymskokatolickim	x	x	370 z dn. 20.04.1988 r.	KL.WKZ-5340-4/88
Nowogród		cmentarz rzymskokatolicki	x			
Nowogród		cmentarz żydowski	x			
Nowogród	ul. Miastkowska	cmentarz wojenny z 1920 r.	x	x	259 z dn. 03.03.1987 r.	KL.WKZ-5340-20/87
Nowogród		cmentarz wojenny z I wojny św.	x			
Nowogród		teren skansenu muzeum kurpiowskiego w Nowogrodzie	x	x	536 z dn. 21.08.1995 r.	KL-WKZ-5340-1/95
Nowogród	ul. Poległych nr 14a	młyn motorowy elektryczny	x			
Nowogród	70 m na zachód od mostu na Narwi	średni schron bojowy z kopułą pancerną ckm I linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	ok. 300 m na wschód od zabudowy miasta	średni schron bojowy z kopułą pancerną ckm II linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	ok. 1 km na wschód od zabudowy miasta	średni schron bojowy z kopułą pancerną obserwacyjno-bojową II linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	Nowogród 70 m na zachód od mostu na Narwi	Średni schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	Nowogród 70 m na zachód od mostu na Narwi	ciężki schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród" (w grobli)	x			
Nowogród	ok. 1 km na wschód od	ciężki schron bojowy z kopułą	x			

miejsowość	adres	zabytek	włączony	wpisany do rejestru	nr rej	I dz
	zabudowy miasta	pancerną ckm i kopułą pancerną obserwacyjno-bojową II linii obrony odcinka "Nowogród"				
Nowogród	Nowogród 70 m na zachód od mostu na Narwi	ciężki schron bojowy I linii obrony odcinka „Nowogród” (u lepaka)	x			
Nowogród	ok. 700 m na wschód od zabudowy miasta	schron pozorno-bojowy z kopułą pancerną II linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	Nowogród Ok. 1 km na wschód od zabudowy miasta	ciężki schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród" (Dziudźkowy dół)	x			
Serwatki		cmmentarz wojenny z I wojny św.	x	x	527 z dn. 06.12.1994 r.	KL-WKZ-5340-12/94
Sławiec		cmmentarz wojenny z II wojny światowej	x	x	451 z dn. 30.12.1991 r.	KL.WKZ-5340-37/91

Źródło: <http://wosoz.pbip.pl>

W Wykazie zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru rejestr C – zabytki archeologiczne znajdują się następujące obiekty:

- Jankowo Skarbowo, cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich Nr rej. 379A (łomż.), dec. KL.WKZ-5340-27/88 z dn. 16.12.1988 r.;
- Mątwa, cmentarzysko zw. „Mogiłki” Nr rej. 99-1/A (biał.), A-170 (łomż.), dec. 670-1/19/69 z dn. 12.11.1969 r.;
- Nowogród, Plac Ziemowita, zw. „Końskim Rynkiem” (relikt d. rozplanowania miasta: warstwy osadnicze ze środkowej epoki kamienia i okresu wczesno-średniowiecznego) Nr rej. 14/A (biał.), A-146 (łomż.), dec. KL.III 1/7/63 z dn. 23.11.1963 r.

3. KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH

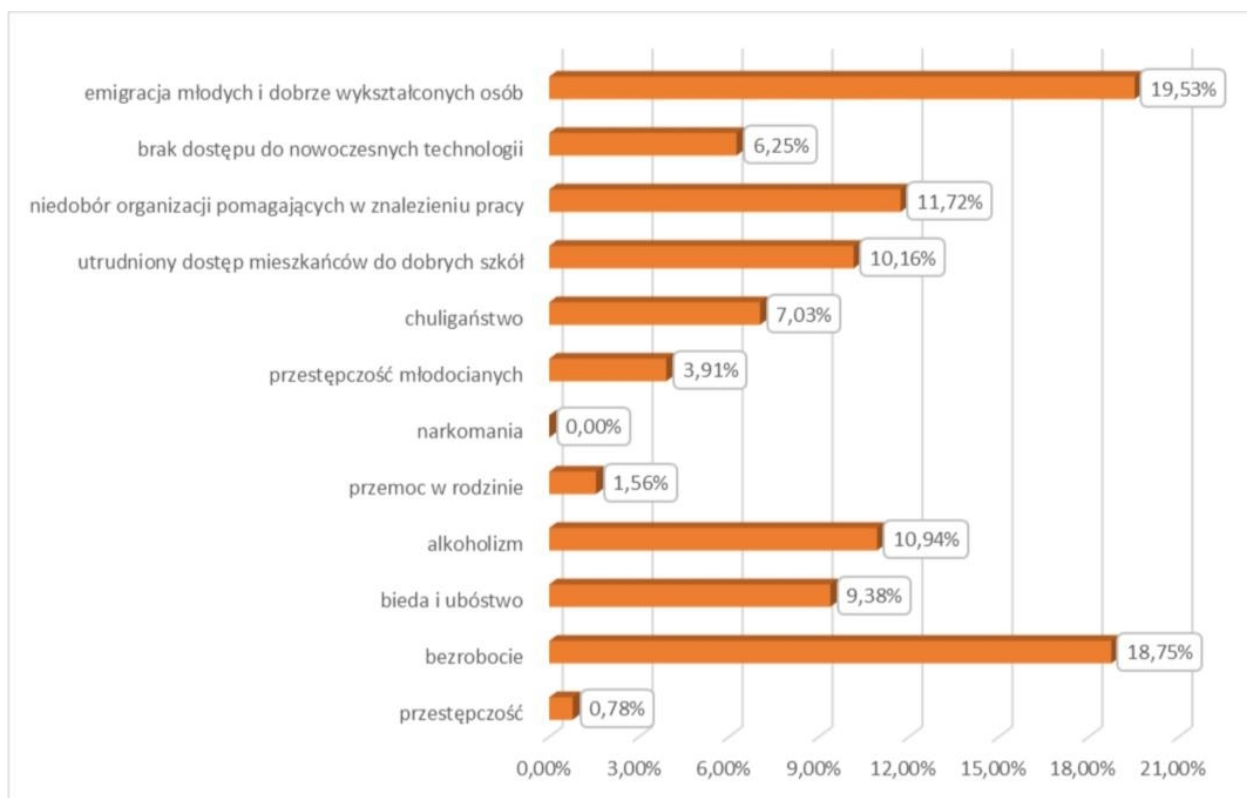
Sfera społeczna jest najważniejszym elementem procesu diagnostycznego na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, ponieważ celem planowanych działań jest poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, o stanie kryzysowym na danym obszarze gminy świadczy „koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”.

W związku z tym, wykonana została porównawcza analiza ilościowa danych statystycznych w zakresie, w jakim było to możliwe na podstawie tych danych. Ponadto wykorzystano informacje pozyskane w ramach przeprowadzonego badania ankietowego.

W ramach badania ankietowego respondenci wskazali, że podjęcia działań rewitalizacyjnych wymaga przede wszystkim miasto Nowogród (63,49% wskazań). Wśród pozostałych miejscowości wskazano na Mątwicę (9,42%) oraz Jankowo-Młodzianowo (7,94% wskazań).

Ankietowani określili także podstawowe problemy społeczne we wskazanych miejscowościach, do których zaliczono: emigrację z terenu gminy młodych i dobrze wykształconych osób (19,53% wskazań), bezrobocie (18,75%), niedobór organizacji pomagających w znalezieniu pracy (11,72%) oraz alkoholizm (10,94%).

Wykres 4. Problemy społeczne w miejscowościach wskazanych do rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Pomoc społeczna

W ramach analizy obliczono wskaźniki odnoszące się do liczby osób korzystających z pomocy społecznej, zamieszkujących w poszczególnych miejscowościach gminy. Biorąc pod uwagę dane przedstawione w tabeli 11 można stwierdzić, że najgorzej sytuacja przedstawia się w przypadku miejscowości Kupnina, Sulimy i Jankowo-Skarbowo. We wskazanych miejscowościach, a także w pozostałych zaznaczonych kolorem zielonym, wartość wyliczonego wskaźnika przekracza wartość referencyjną dla gminy, która kształtuje się na poziomie 4,76.

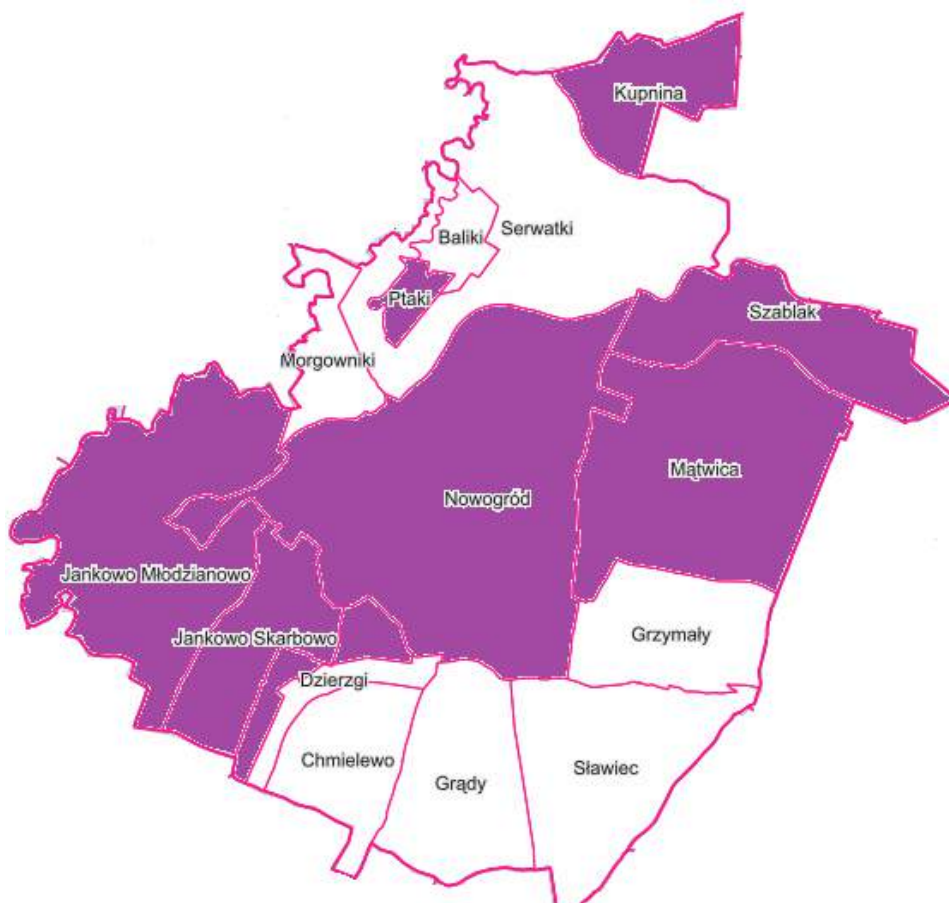
Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	5,06
2	Baliki	2,44
3	Chmielewo	3,39
4	Dzierzgi	1,43
5	Grądy	1,67
6	Grzymały	1,69
7	Jankowo-Młodzianowo	5,12

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
8	Jankowo-Skarbowo	7,89
9	Kupnina	9,41
10	Mątwica	4,83
11	Morgowniki	4,39
12	Ptaki	6,67
13	Serwatki	3,64
14	Sławiec	1,62
15	Sulimy	9,26
16	Szablak	6,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 3. Obszary zdegradowane - liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Wśród wskaźników związanych z korzystaniem ze środków pomocy społecznej największe wartości – na całym badanym obszarze - przyjmowały wskaźniki, dla których powodem były: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność. W związku z tym w ramach dalszej analizy wzięto

pod uwagę wskaźniki odnoszące się do wskazanych powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej w odniesieniu do poszczególnych miejscowości gminy.

Bezrobocie

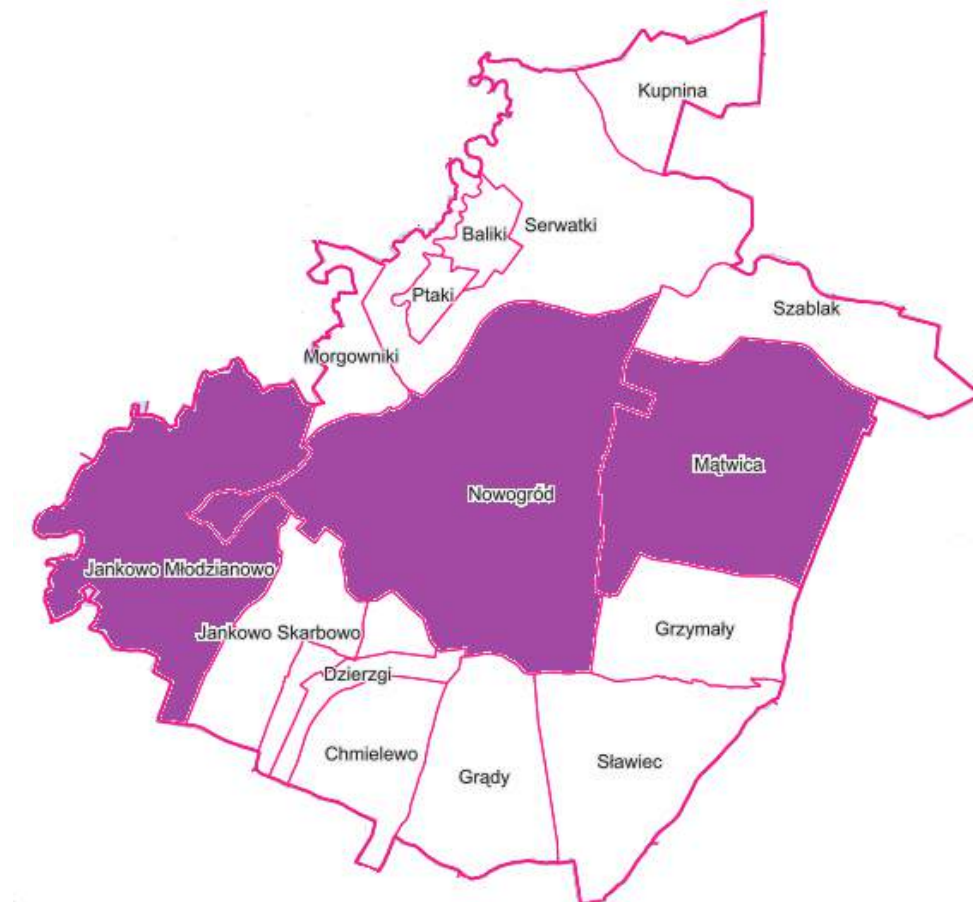
W związku z problemem bezrobocia największą liczbę świadczeń przyznano w następujących miejscowościach: Jankowo-Młodzianowo, Nowogród i Mątwica. Wartość wyliczonego wskaźnika przekracza tu wartość referencyjną dla gminy, która kształtuje się na poziomie 0,48.

Tabela 12. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	0,68
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	0,00
4	Dzierzgi	0,00
5	Grądy	0,00
6	Grzymały	0,00
7	Jankowo-Młodzianowo	0,93
8	Jankowo-Skarbowo	0,00
9	Kupnina	0,00
10	Mątwica	0,58
11	Morgowniki	0,00
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	0,00
14	Sławiec	0,00
15	Sulimy	0,00
16	Szablak	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 4. Obszary zdegradowane - liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Ubóstwo

Wsparcie z powodu ubóstwa udzielono łącznie 19 osobom zamieszkującym Gminę Nowogród. W miejscowościach zaznaczonych w tabeli 13 kolorem zielonym wartość wyliczonego wskaźnika przekracza wartość referencyjną dla gminy, która kształtuje się na poziomie 0,48, a więc te obszary stanowią teren zdegradowany.

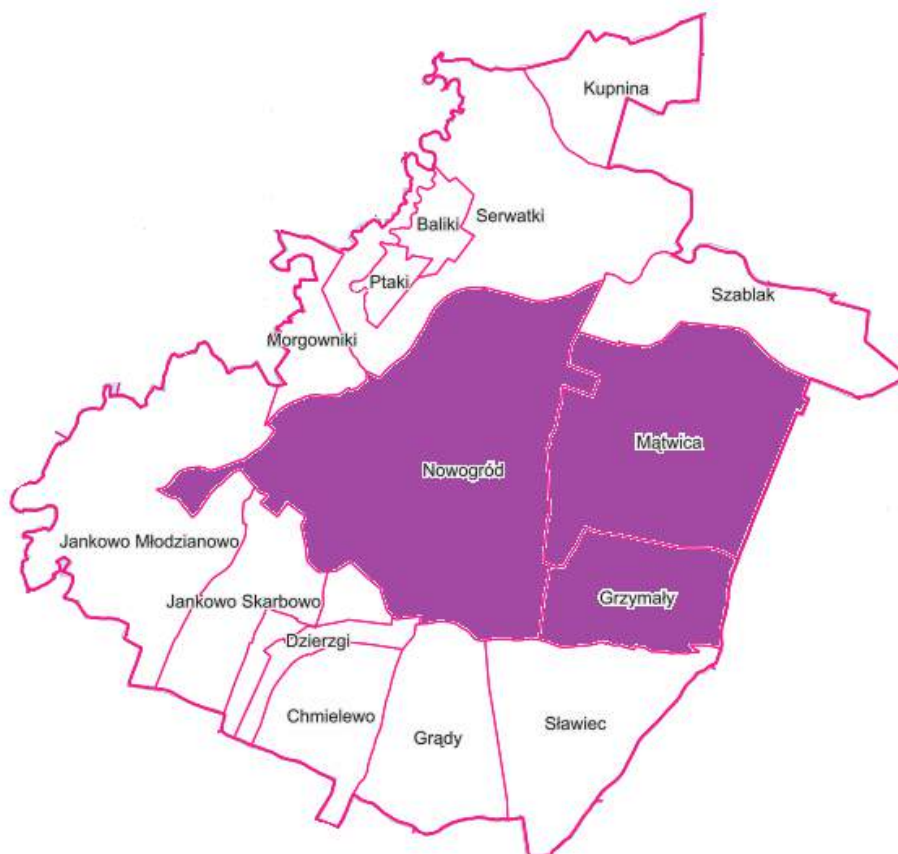
Tabela 13. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	0,58
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	0,00
4	Dzierzgi	0,00
5	Grądy	0,00
6	Grzymały	0,85

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
7	Jankowo-Młodzianowo	0,47
8	Jankowo-Skarbowo	0,00
9	Kupnina	0,00
10	Mątwica	0,77
11	Morgowniki	0,00
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	0,00
14	Sławiec	0,00
15	Sulimy	0,00
16	Szablak	0,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 5. Obszary zdegradowane - liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Niepełnosprawność

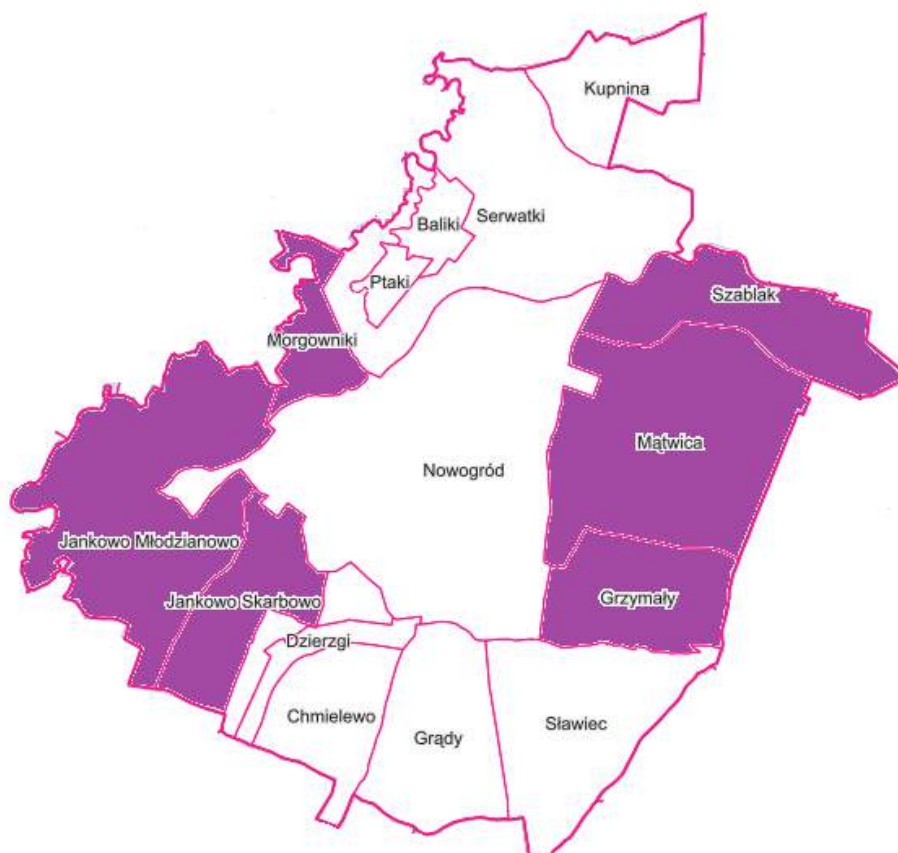
Niepełnosprawność jest to długotrwały stan, w którym występują pewne ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych lub psychicznych. Niepełnosprawność jest jednym z najważniejszych problemów współczesnego świata i stanowi także istotną przyczynę przyznawania świadczeń z pomocy społecznej na terenie Gminy Nowogród. W tabeli 14 zaprezentowano wartość wskaźnika liczby osób korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców. We wskazanych miejscowościach (zaznaczonych kolorem zielonym) wartość wyliczonego wskaźnika przekracza wartość referencyjną dla gminy, która kształtuje się na poziomie 0,28.

Tabela 14. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	0,19
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	0,00
4	Dzierzgi	0,00
5	Grądy	0,00
6	Grzymały	0,85
7	Jankowo-Młodzianowo	0,47
8	Jankowo-Skarbowo	1,32
9	Kupnina	0,00
10	Mątwica	0,39
11	Morgowniki	0,88
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	0,00
14	Sławiec	0,00
15	Sulimy	0,00
16	Szablak	0,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 6. Obszary zdegradowane - liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Aktywność społeczności lokalnej

W ramach analizy zbadano także aktywność społeczności lokalnej, która może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w jej otoczeniu. Jednym z przejawów aktywności mieszkańców jest liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, reprezentowana przez wskaźnik liczby NGO na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten można interpretować jako współczynnik aktywności społeczeństwa obywatelskiego – im większa liczba jednostek tego rodzaju, tym bardziej aktywna jest lokalna społeczność. Ze względu na cele analizy (wytypowanie obszarów wymagających rewitalizacji) istotne jest wskazanie miejscowości o najniższych wartościach omawianego wskaźnika. Jako obszary zagrożone zjawiskiem degradacji wskazano miejscowości z wartością wskaźnika poniżej średniej dla gminy, która wynosi 5,35.

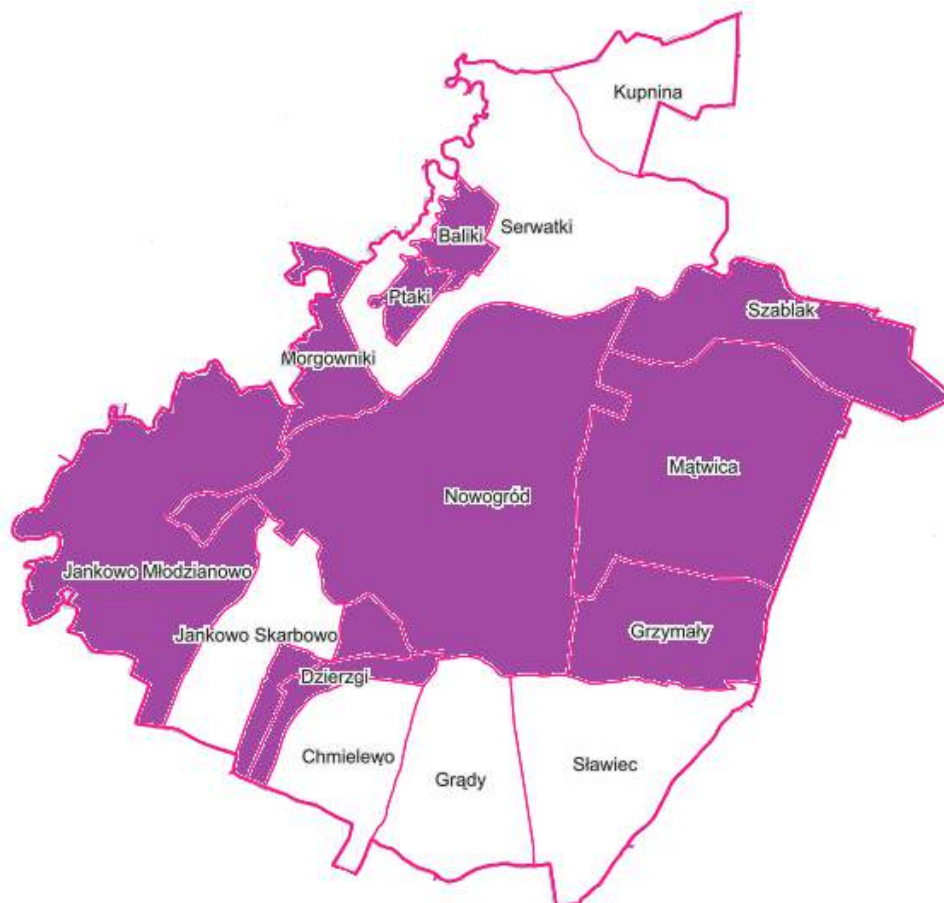
Wyznaczając obszar zdegradowany wzięto pod uwagę miejsce rejestracji organizacji pozarządowej, co jest związane z tym, że działające na terenie Gminy Nowogród NGO mają głównie charakter lokalny i wywierają największy wpływ na poziom aktywności mieszkańców tego obszaru, na którym są zarejestrowane i na rzecz którego działają.

Tabela 15. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	3,86
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	50,85
4	Dzierzgi	0,00
5	Grądy	16,67
6	Grzymały	0,00
7	Jankowo-Młodzianowo	4,65
8	Jankowo-Skarbowo	13,16
9	Kupnina	11,76
10	Mątwica	3,86
11	Morgowniki	0,00
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	18,18
14	Sławiec	10,81
15	Sulimy	0,00
16	Szablak	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 7. Obszary zdegradowane - liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Innym przejawem aktywności mieszkańców jest ich udział w wyborach. W wyborach lokalnych w 2018 r. najniższą frekwencję odnotowano w 14 okręgu wyborczym obejmującym Nowogród: Nowa, Zielona nr 7a, 7b, 7c, 9 (bloki). Średnia frekwencja dla gminy wyniosła 57,09%, a szczegółowe zestawienie wyników dla poszczególnych okręgów zaprezentowano w tabeli 16 (wartość poniżej średniej dla gminy wskazuje na obszar zdegradowany).

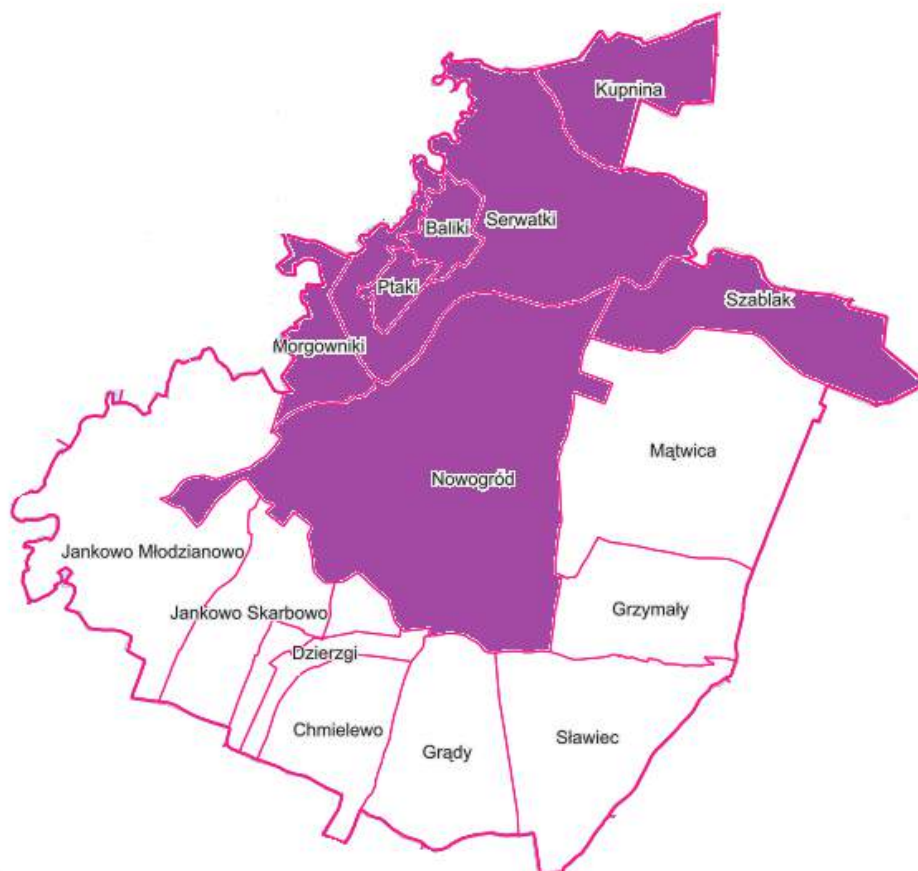
Tabela 16. Frekwencja wyborcza w wyborach lokalnych w 2018 r.

Nr okręgu wyborczego	Granice okręgu wyborczego	Frekwencja
1	Kupnina, Szablak	51,45%
2	Baliki, Morgowniki, Ptaki, Serwatki	47,80%
3	Jankowo-Młodzianowo, Jankowo-Skarbowo	60,82%
4	Dzierzgi, Sulimy, Chmielewo, Grądy	62,70%
5	Grzymały, Sławiec	57,25%
6	Mątwa I	59,35%
7	Mątwa II	66,50%

Nr okręgu wyborczego	Granice okręgu wyborczego	Frekwencja
8	Nowogród: Jana Pawła II, Mickiewicza, Obrońców Nowogrodu, Poległych, Przeskok, Strzelców Kurpiowskich, 550 - lecia	49,08%
9	Nowogród: Generała Sikorskiego, Kościelna, Majora Sikory, Marszałka Piłsudskiego, Muzealna, Października, 1 Maja, Zamkowa, Ziemowita, Zjazd	57,65%
10	Nowogród: Grunwaldzka, Miła, Podmiejska, Pogodna, Porucznika Jarzyny, Radosna, Spokojna, Wojska Polskiego	66,03%
11	Nowogród: Kozia, Morska, Nadnarwiańska, Piękna, Podgórska, Strażacka, Staromostowa, Śródpolna, Wesoła, Zdrojowa, 11 Listopada	49,20%
12	Nowogród: Adama Chętnika, Dębowa, Kapitana Eugeniusza Kordjaczyńskiego, Kapitana Franciszka Skowronka, Klonowa, Leśna, Miastkowska od nr 9, Profesora Franciszka Piaścika, Stacha Konwy, Sosnowa, Targowa, 33 Pułku Piechoty, Zygmunta Glogera	63,27%
13	Nowogród: Miastkowska od nr 1 do 8, Zielona bez nr 7a, 7b, 7c, 9 (bloki)	51,16%
14	Nowogród: Nowa, Zielona nr 7a, 7b, 7c, 9 (bloki)	47,01%
15	Nowogród: Cmentarna, Kościuszki, Łomżyńska, Rynek	67,65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Rysunek 8. Obszary zdegradowane - frekwencja wyborcza w wyborach lokalnych w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne

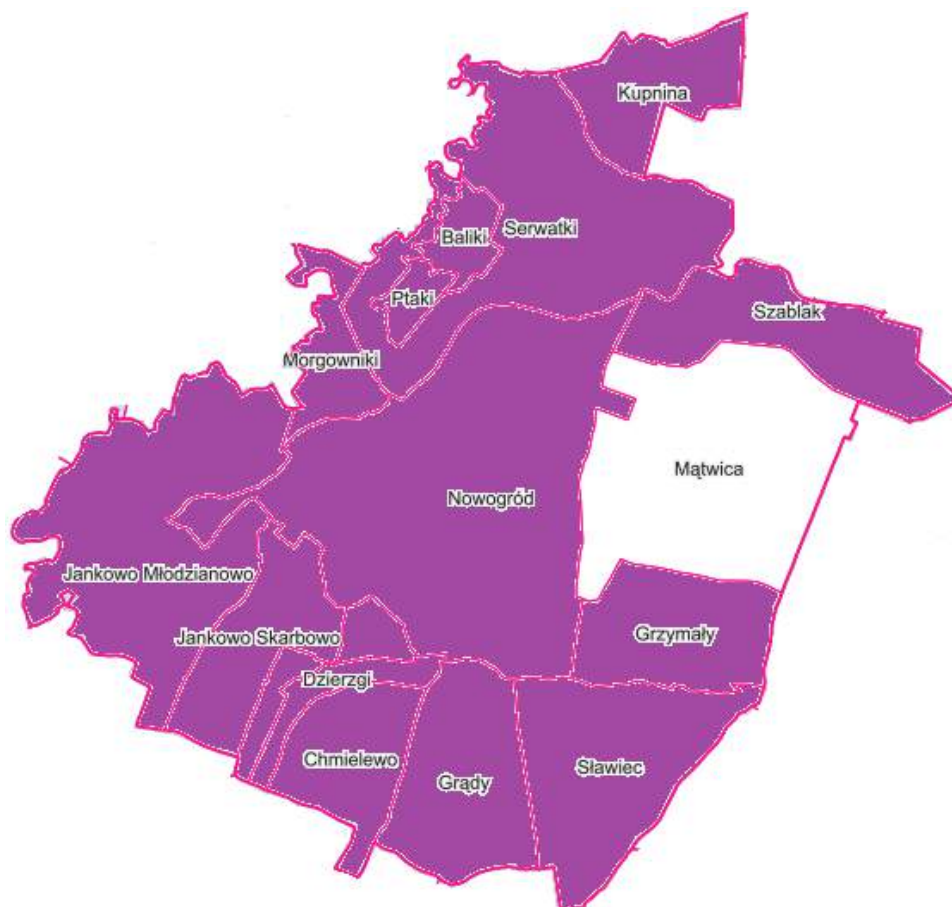
W wyborach prezydenckich w 2020 r. średnia frekwencja dla Gminy Nowogród wyniosła 64,48%, natomiast wartości dla poszczególnych obwodów głosowania przedstawiono w tabeli 17 (wartości poniżej średniej dla gminy wskazują na obszar zdegradowany).

Tabela 17. Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.

Nr okręgu wyborczego	Granice obvodu wyborczego	Frekwencja
1	Mątwica I, Mątwica II	72,46%
2	wsie: Baliki, Chmielewo, Dzierzgi, Grądy, Grzymały, Jankowo Młodzianowo, Jankowo-Skarbowo, Kupnina, Morgowniki, Ptaki, Serwatki, Sławiec, Sulimy, Szablak	63,29%
3	Miasto Nowogród ulice: Generała Sikorskiego, Grunwaldzka, 11 Listopada, Kościelna, Kozia, Majora Sikory, Marszałka Piłsudskiego, Mickiewicza, Miła, Morska, Muzealna, Nadnarwiańska, Obrońców Nowogrodu, Października, 1 Maja, 550 - lecia, Piękna, Podmiejska, Podgórska, Pogodna, Poległych, Porucznika Jarzyny, Przeskok, Radosna, Spokojna, Staromostowa, Strzelców Kurpiowskich, Śródpolna, Strażacka, Jana Pawła II, Wesola, Wojska Polskiego, Zamkowa, Zdrojowa, Ziemowita, Zjazd	63,47%
4	Miasto Nowogród ulice: Adama Chętnika, Cmentarna, Dębowa, Kapitana Eugeniusza Kordjaczyńskiego, Kapitana Franciszka Skowronka, Klonowa, Kościuszki, Leśna, Łomżyńska, Miastkowska, Nowa, Profesora Franciszka Piaścika, Rynek, Stacha Konwy, Sosnowa, Targowa, 33 Pułku Piechoty, Zielona, Zygmunta Glogera	63,36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Rysunek 9. Obszary zdegradowane - frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne

Z kolei w wyborach parlamentarnych w 2019 r. średnia frekwencja dla gminy wyniosła 55,60%, natomiast wartości dla poszczególnych obwodów głosowania przedstawiono w tabeli 18 (wartości poniżej średniej dla gminy wskazują na obszar zdegradowany).

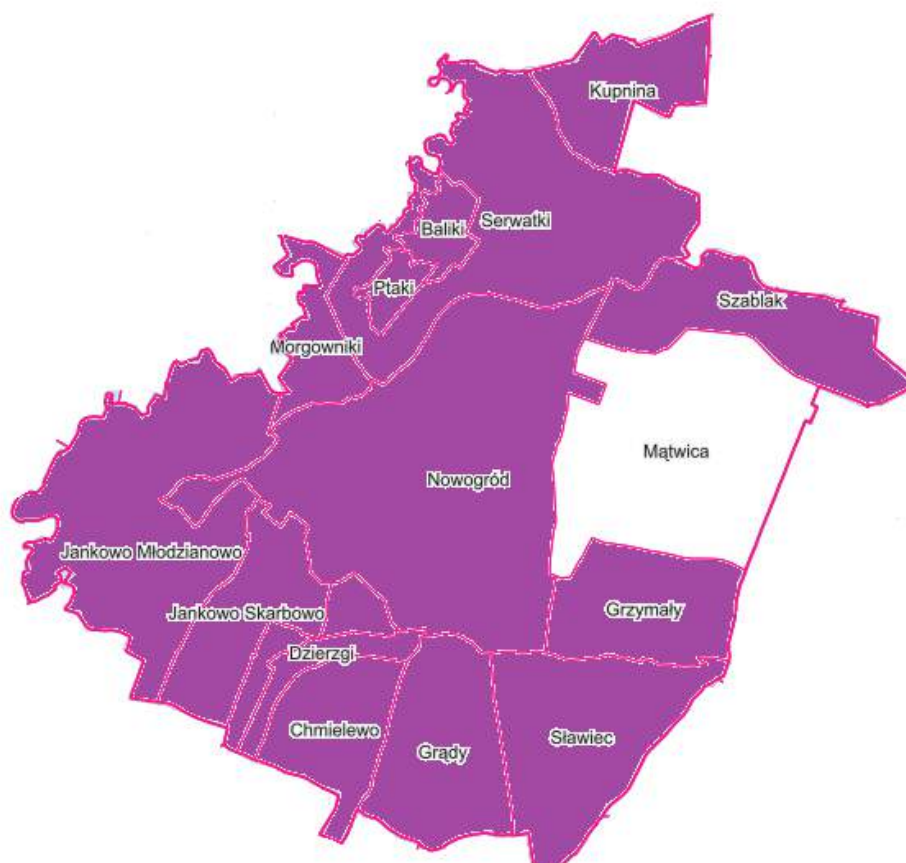
Tabela 18. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.

Nr okręgu wyborczego	Granice obvodu wyborczego	Frekwencja
1	Mątwa I, Mątwa II	66,91%
2	wsie: Baliki, Chmielewo, Dzierzgi, Grądy, Grzymały, Jankowo Młodzianowo, Jankowo-Skarbowo, Kupnina, Morgowniki, Ptaki, Serwatki, Sławiec, Sulimy, Szablak	53,87%
3	Miasto Nowogród ulice: Generała Sikorskiego, Grunwaldzka, 11 Listopada, Kościelna, Kozia, Majora Sikory, Marszałka Piłsudskiego, Mickiewicza, Miła, Morska, Muzealna, Nadnarwiańska, Obrońców Nowogrodu, Października, 1 Maja, 550 - lecia, Piękna, Podmiejska, Podgórska, Pogodna, Poległych, Porucznika Jarzyny, Przeskok, Radosna, Spokojna, Starmostowa, Strzelców Kurpiowskich, Śródpolna, Strażacka, Jana Pawła II, Wesoła, Wojska Polskiego, Zamkowa, Zdrojowa, Ziemowita, Zjazd	55,21%

Nr okręgu wyborczego	Granice obwodu wyborczego	Frekwencja
4	Miasto Nowogród ulice: Adama Chętnika, Cmentarna, Dębowa, Kapitana Eugeniusza Kordjaczyńskiego, Kapitana Franciszka Skowronka, Klonowa, Kościuszki, Leśna, Łomżyńska, Miastkowska, Nowa, Profesora Franciszka Piaścika, Rynek, Stacha Konwy, Sosnowa, Targowa, 33 Pułku Piechoty, Zielona, Zygmunta Glogera	52,83%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Rysunek 10. Obszary zdegradowane - frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne

Obciążenie demograficzne

W ramach analizy wzięto ponadto pod uwagę wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących na danym obszarze.

Zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego – wiek poprodukcyjny- jest to przedział wiekowy, w którym człowiek zwykle kończy już pracę zawodową. Zgodnie z najczęściej stosowaną klasyfikacją w wieku poprodukcyjnym znajdują się kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej. Wiek przedprodukcyjny – przedział wiekowy obejmujący osoby, które nie ukończyły 18 lub 15 roku życia w zależności od przyjętej

klasyfikacji. Jest to wiek, w którym ludzie zazwyczaj nie podejmują pracy z powodu kształcenia się lub nie mogą być zatrudnione na mocy przepisów kodeksu pracy ze względu na za zbyt niski wiek. W ramach przeprowadzonych analiz jako osoby w wieku produkcyjnym przyjęto mieszkańców w wieku 19-60 lat.

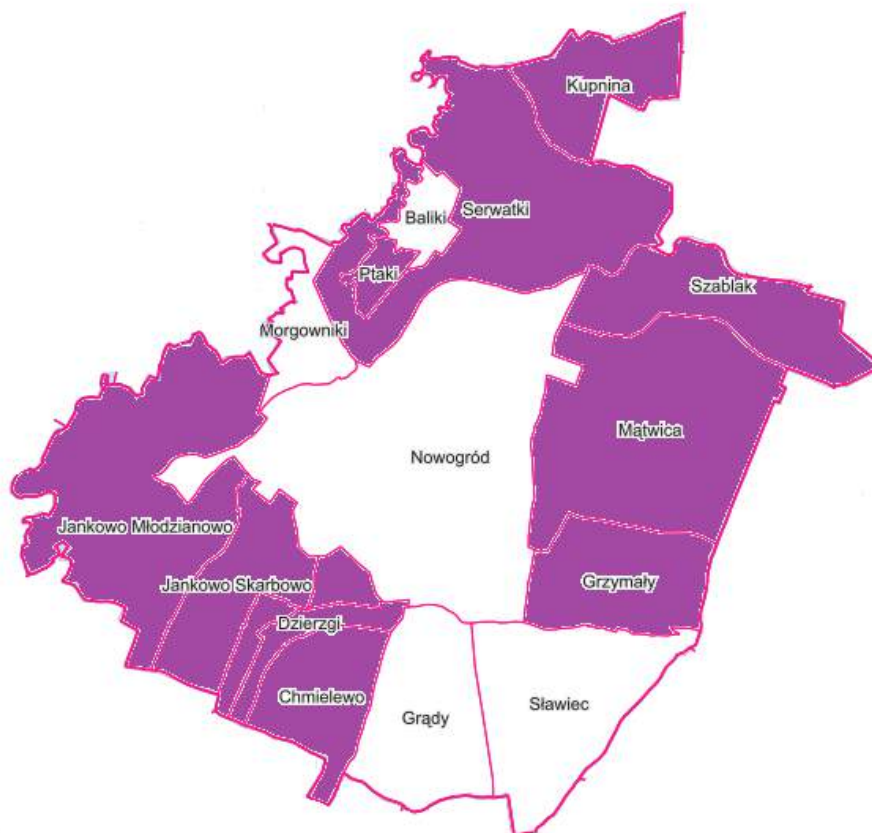
Tabela 19. Stosunek liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	65,52%
2	Baliki	57,69%
3	Chmielewo	73,53%
4	Dzierzgi	75,00%
5	Grądy	62,16%
6	Grzymały	71,01%
7	Jankowo-Młodzianowo	69,29%
8	Jankowo-Skarbowo	105,41%
9	Kupnina	77,08%
10	Mątwica	69,28%
11	Morgowniki	67,65%
12	Ptaki	150,00%
13	Serwatki	89,66%
14	Sławiec	60,87%
15	Sulimy	74,19%
16	Szablak	70,77%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Średni wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gminy Nowogród wynosi 68,17%, a zatem należy przyjąć, że obszarami zdegradowanymi są obszary o wskaźniku wyższym niż średnia. Jak wynika z powyższego zestawienia, najmniej korzystna sytuacja pod względem obciążenia demograficznego występuje w następujących lokalizacjach: Chmielewo, Dzierzgi, Grzymały, Jankowo-Młodzianowo, Jankowo-Skarbowo, Kupnina, Mątwica, Ptaki, Serwatki, Sulimy oraz Szablak.

Rysunek 11. Obszary zdegradowane - stosunek liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne

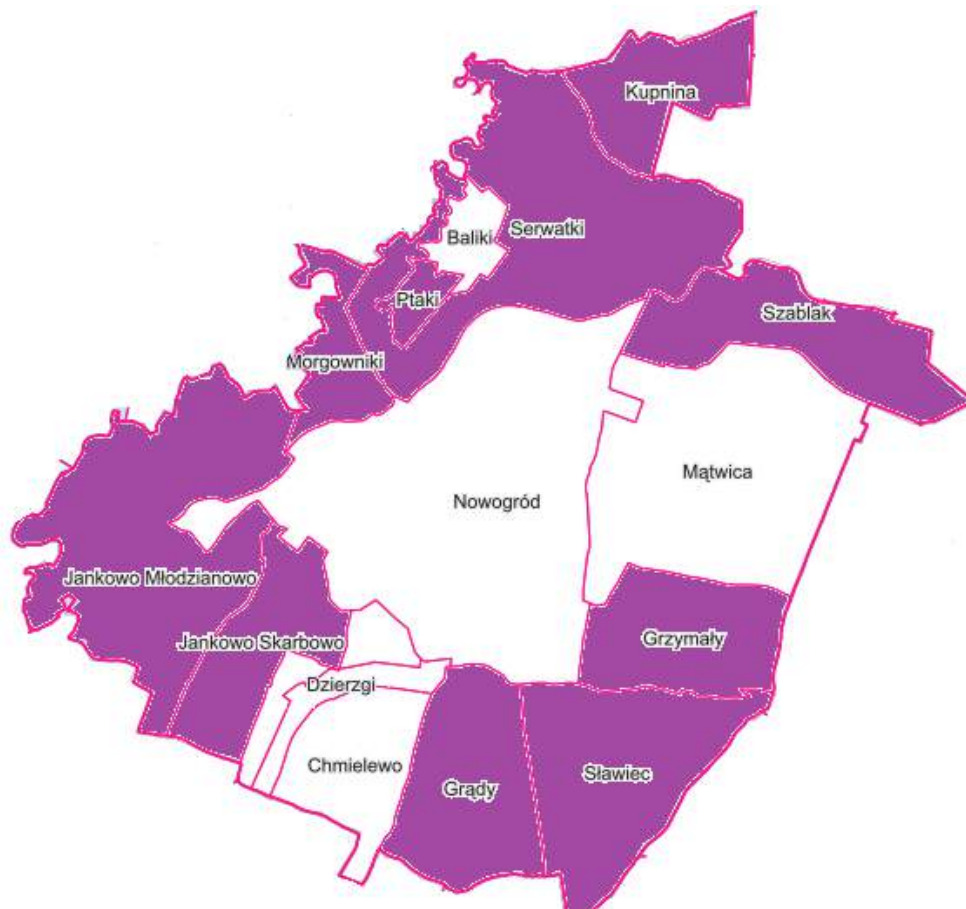
W analizie uwzględniono ponadto wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Wskaźnik ten liczony jest jako odsetek liczby osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 roku życia) w ogólnej populacji mieszkańców zamieszkujących daną jednostkę osadniczą. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o stopniu starzenia się społeczeństwa. O ile wiek przedprodukcyjny będący również obciążeniem demograficznym jest czynnikiem pozytywnym, o tyle wiek poprodukcyjny jest obciążeniem pozostałej części społeczeństwa i może powodować konieczność realizacji przedsięwzięć zakładających objęcie wsparciem tej grupy mieszkańców. Wartość wskaźnika liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby osób dla Gminy Nowogród wynosi 21,20%. Tak więc jednostki osadnicze, które posiadają wyższy wskaźnik, należy uznać za starzejące się.

Tabela 20. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	20,01%
2	Baliki	14,63%
3	Chmielewo	18,64%
4	Dzierzgi	17,14%
5	Grądy	21,67%
6	Grzymały	22,88%
7	Jankowo-Młodzianowo	23,26%
8	Jankowo-Skarbowo	27,63%
9	Kupnina	27,06%
10	Mątwica	21,04%
11	Morgowniki	21,93%
12	Ptaki	30,00%
13	Serwatki	29,09%
14	Sławiec	24,32%
15	Sulimy	20,37%
16	Szablak	23,42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 12. Obszary zdegradowane - liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Bezpieczeństwo publiczne

Innym aspektem w sferze społecznej jest bezpieczeństwo publiczne, a także liczba przestępstw i wykroczeń, za które odpowiedzialni są mieszkańcy gminy.

Zgodnie z prawem za przestępstwo uznaje się: czyn człowieka (zarówno działanie, jak i zaniechanie), który jest:

- zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie popełnienia czynu;
- bezprawny, czyli wyczerpujący przesłanki określone w przepisach karnych;
- zawiniony, to znaczy, że sprawca działał umyślnie, a więc z zamiarem jego popełnienia, inaczej mówiąc, chciał go popełnić (zamiar bezpośredni) lub dopuszczał możliwość jego popełnienia (zamiar ewentualny) bądź też nieumyślnie, to znaczy kiedy popełnił czyn na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że popełnienie czynu przewidywał lub mógł przewidzieć;
- społecznie szkodliwy w stopniu większym niż znikomy.

Przestępstwa dzielą się na zbrodnie i występki. Zbrodnią jest czyn zagrożony karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności. Występkiem jest natomiast czyn zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc, karą ograniczenia wolności lub karą grzywny powyżej 30 stawek dziennych, to jest kwotą którą ustala sąd, biorąc pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe.

Z kolei wykroczenie to czyn szkodliwy społecznie, nie będący przestępstwem, zagrożony karą aresztu, ograniczenia wolności do jednego miesiąca, grzywną lub nagana.

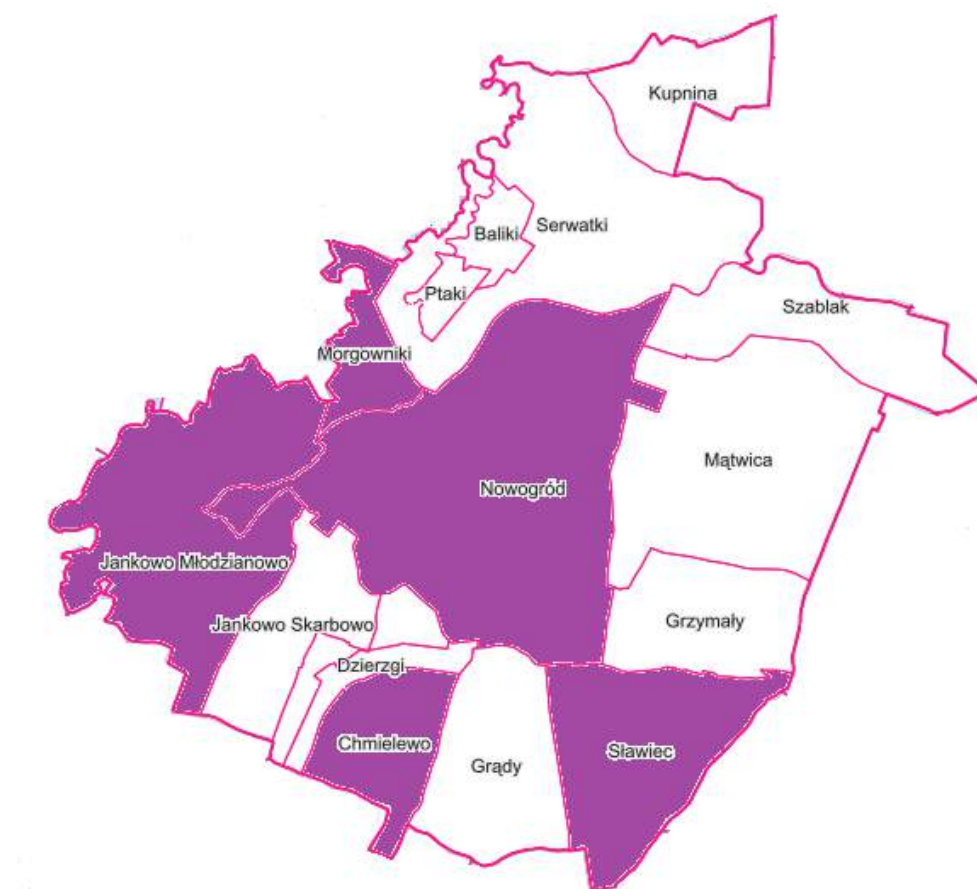
W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego posłużono się wskaźnikami liczby przestępstw oraz wykroczeń na 1000 mieszkańców. Średnia liczba przestępstw na 1000 mieszkańców na terenie gminy wynosi 11,97, zaś wykroczeń – 187,26. Obszary o wskaźniku wyższym można uznać za zdegradowane pod względem bezpieczeństwa publicznego.

Tabela 21. Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	13,98
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	33,90
4	Dzierzgi	0,00
5	Grądy	0,00
6	Grzymały	8,47
7	Jankowo-Młodzianowo	23,26
8	Jankowo-Skarbowo	0,00
9	Kupnina	0,00
10	Mątwica	1,93
11	Morgowniki	43,86
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	0,00
14	Sławiec	16,22
15	Sulimy	0,00
16	Szablak	9,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Nowogrodzie

Rysunek 13. Obszary zdegradowane - liczba przestępstw na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

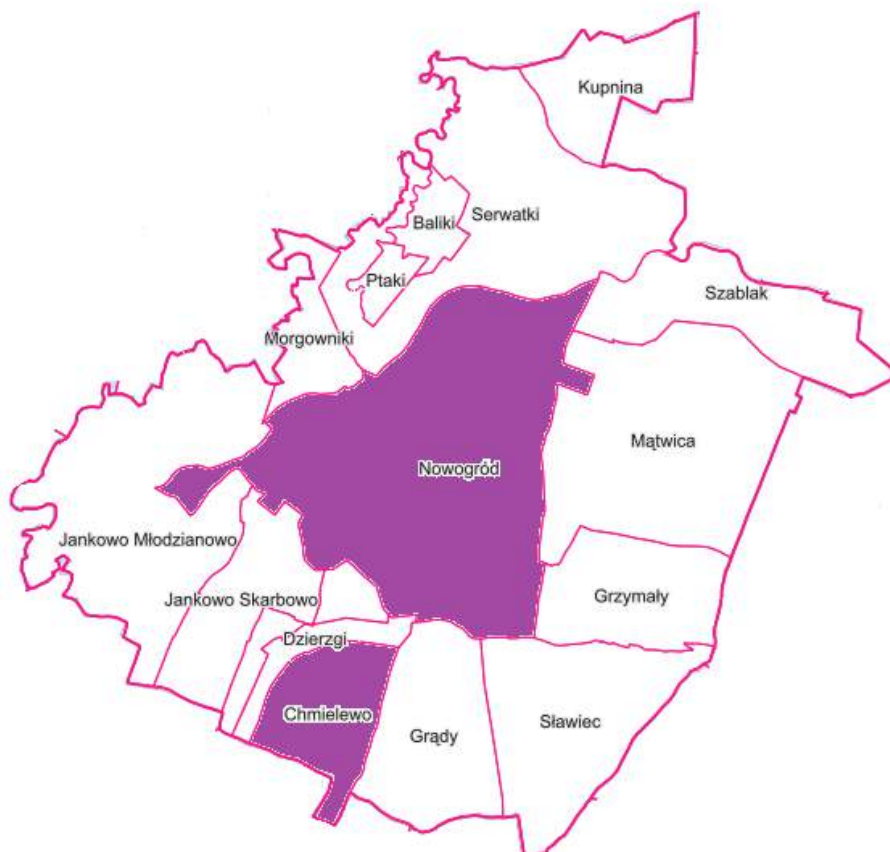
Tabela 22. Liczba wykroczeń na 1000 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	277,72
2	Baliki	48,78
3	Chmielewo	237,29
4	Dzierzgi	28,57
5	Grądy	125,00
6	Grzymały	186,44
7	Jankowo-Młodzianowo	97,67
8	Jankowo-Skarbowo	65,79
9	Kupnina	11,76
10	Mątwica	102,32
11	Morgowniki	43,86
12	Ptaki	33,33
13	Serwatki	36,36
14	Sławiec	16,22

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
15	Sulimy	18,52
16	Szablak	108,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Nowogrodzie

Rysunek 14. Obszary zdegradowane - liczba wykroczeń na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie

Podsumowanie tabelaryczne analizy w sferze społecznej zawarto w tabeli 23 (kolorem zielonym zaznaczono obszar zdegradowany pod kątem danego wskaźnika).

Tabela 23. Podsumowanie analizy w sferze społecznej

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców
1	Nowogród	5,06	0,68	0,58	0,19
2	Baliki	2,44	0,00	0,00	0,00
3	Chmielewo	3,39	0,00	0,00	0,00
4	Dzierzgi	1,43	0,00	0,00	0,00
5	Grądy	1,67	0,00	0,00	0,00
6	Grzymały	1,69	0,00	0,85	0,85
7	Jankowo-Młodzianowo	5,12	0,93	0,47	0,47
8	Jankowo-Skarbowo	7,89	0,00	0,00	1,32
9	Kupnina	9,41	0,00	0,00	0,00
10	Mątwa	4,83	0,58	0,77	0,39
11	Morgowniki	4,39	0,00	0,00	0,88
12	Ptaki	6,67	0,00	0,00	0,00
13	Serwatki	3,64	0,00	0,00	0,00
14	Sławiec	1,62	0,00	0,00	0,00
15	Sulimy	9,26	0,00	0,00	0,00
16	Szabłak	6,31	0,00	0,90	0,90

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Frekwencja wyborcza w wyborach lokalnych w 2018 r.	Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.
1	Nowogród	3,86			
2	Baliki	0,00			
3	Chmielewo	50,85			
4	Dzierzgi	0,00			
5	Grądy	16,67			
6	Grzymały	0,00			
7	Jankowo-Młodzianowo	4,65			
8	Jankowo-Skarbowo	13,16			
9	Kupnina	11,76			

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	Frekwencja wyborcza w wyborach lokalnych w 2018 r.	Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.
10	Mątwica	3,86			
11	Morgowniki	0,00			
12	Ptaki	0,00			
13	Serwatki	18,18			
14	Sławiec	10,81			
15	Sulimy	0,00			
16	Szablak	0,00			

Lp.	Nazwa miejscowości	Stosunek liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba wykroczeń na 1000 mieszkańców
1	Nowogród	65,52%	20,01%	13,98	277,72
2	Baliki	57,69%	14,63%	0,00	48,78
3	Chmielewo	73,53%	18,64%	33,90	237,29
4	Dzierzgi	75,00%	17,14%	0,00	28,57
5	Grądy	62,16%	21,67%	0,00	125,00
6	Grzymały	71,01%	22,88%	8,47	186,44
7	Jankowo-Młodzianowo	69,29%	23,26%	23,26	97,67
8	Jankowo-Skarbowo	105,41%	27,63%	0,00	65,79
9	Kupnina	77,08%	27,06%	0,00	11,76
10	Mątwica	69,28%	21,04%	1,93	102,32
11	Morgowniki	67,65%	21,93%	43,86	43,86
12	Ptaki	150,00%	30,00%	0,00	33,33
13	Serwatki	89,66%	29,09%	0,00	36,36
14	Sławiec	60,87%	24,32%	16,22	16,22
15	Sulimy	74,19%	20,37%	0,00	18,52
16	Szablak	70,77%	23,42%	9,01	108,11

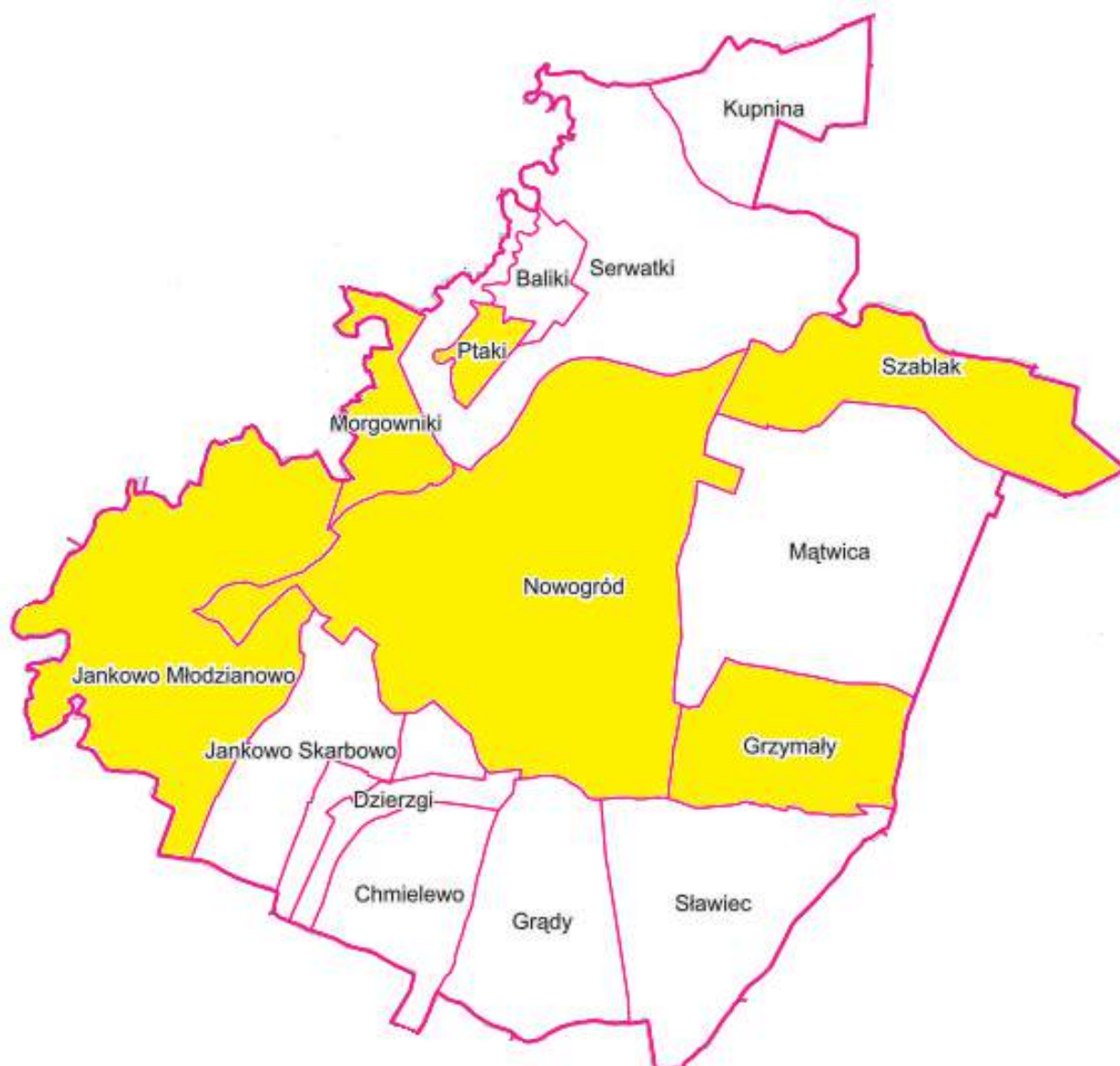
Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w tabeli 23 określono obszary najbardziej zdegradowane w sferze społecznej (obszary, dla których liczba cech wskazujących na występowanie sytuacji kryzysowej była większa niż 6) i zaliczono do nich następujące miejscowości:

Nowogród, Grzymały, Jankowo-Młodzianowo, Morgowniki, Ptaki, Szablak

Graficzne określenie obszaru zdegradowanego w sferze społecznej zaprezentowano na rysunku 15.

Rysunek 15. Obszary zdegradowane w sferze społecznej

Źródło: Opracowanie własne

4. WSPÓŁWYSTĘPOWANIE INNYCH NEGATYWNYCH ZJAWISK

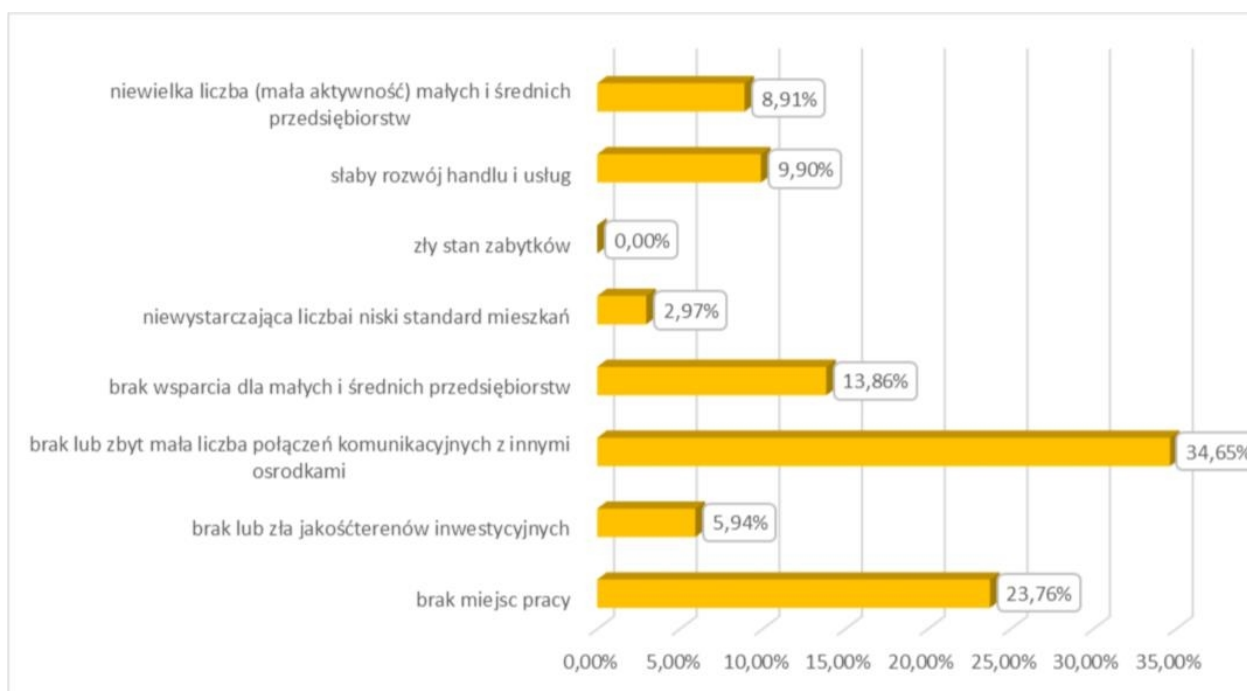
4.1. SFERA GOSPODARCZA

W sferze gospodarczej w stosunku do miejscowości Nowogród, Grzymały, Jankowo-Młodzianowo, Morgowniki, Ptaki, Szablak ankietowani wskazali na:

- brak lub zbyt małą liczbę połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami (34,65%);
- brak miejsc pracy (23,76%);
- brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (13,86%).

Takie wskazania mieszkańców wynikają z zauważanego przez nich braku dużych zakładów pracy na terenie gminy. Mieszkańcy muszą dojeżdżać do większych miejscowości. Ponadto konieczność dojazdów do pracy często wpływa na decyzje o przeprowadzce do większych miast, co z kolei pogłębia problemy demograficzne obserwowane na terenie gminy.

Wykres 5. Problemy gospodarcze na terenie Gminy Nowogród

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Zgodnie ze wskaźnikami uwzględnionym w ustawie o rewitalizacji, sytuacja kryzysowa w danym obszarze może być związana z niskim poziomem przedsiębiorczości na analizowanym terenie. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest wypadkową wielu czynników: począwszy od kapitału ludzkiego, przez położenie gminy, na wsparciu

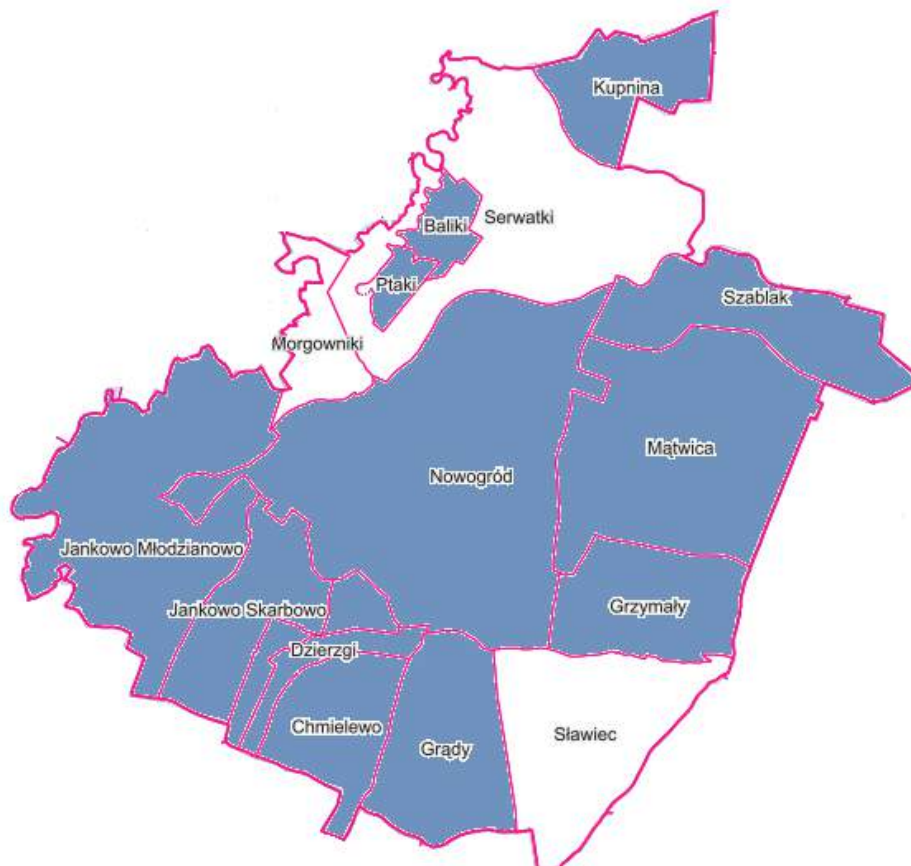
władz lokalnych kończąc. Poziom przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc mieszkańców. Wskaźnik przedsiębiorczości dla większości miejscowości kształtował się poniżej średniej dla gminy (wskaźnik referencyjny: 88,66).

Tabela 24. Liczba zarejestrowanych podmiotów (wg miejsca wykonywania działalności gospodarczej) na 1000 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	87,86
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	84,75
4	Dzierzgi	42,86
5	Grądy	50,00
6	Grzymały	16,95
7	Jankowo-Młodzianowo	9,30
8	Jankowo-Skarbowo	52,63
9	Kupnina	47,06
10	Mątwica	75,29
11	Morgowniki	114,04
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	200,00
14	Sławiec	97,30
15	Sulimy	55,56
16	Szablak	54,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 16. Obszary zdegradowane - liczba zarejestrowanych podmiotów (wg miejsca wykonywania działalności gospodarczej) na 1 000 mieszkańców

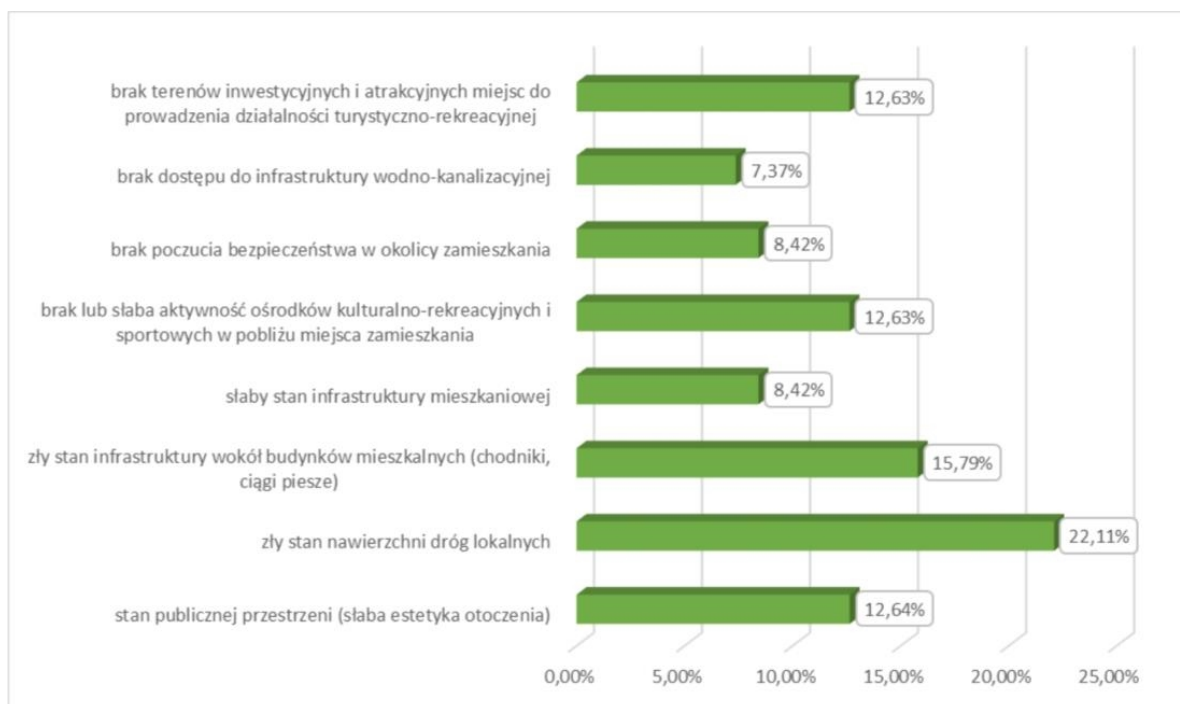
Źródło: Opracowanie własne

4.2. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Według zapisów art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji, obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, a w szczególności „niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych”.

W ramach przeprowadzonego badania ankietowego w sferze przestrzenno – funkcjonalnej respondenci wskazali na: zły stan nawierzchni dróg lokalnych (22,11%), zły stan infrastruktury wokół budynków mieszkalnych (chodniki, ciągi piesze) (15,79%), stan publicznych przestrzeni (12,64%).

Wykres 6. Problemy charakteryzujące sferę przestrzenno – funkcjonalną

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Dla integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców wszystkich grup wiekowych bardzo ważne jest, by w stosunkowo bliskiej odległości od każdego gospodarstwa domowego znajdowało się miejsce, gdzie organizowane będą działania społeczne (zajęcia kulturalne, rekreacyjne). W ramach analizy wzięto pod uwagę miejsca rekreacji dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych, czyli place zabaw oraz boiska do gier zespołowych, a także siłownie zewnętrzne. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego zastosowano wskaźnik związany z ilością miejsc rekreacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców (wartość referencyjna dla gminy 0,18, na sytuację kryzysową wskazują dane poniżej tej wartości).

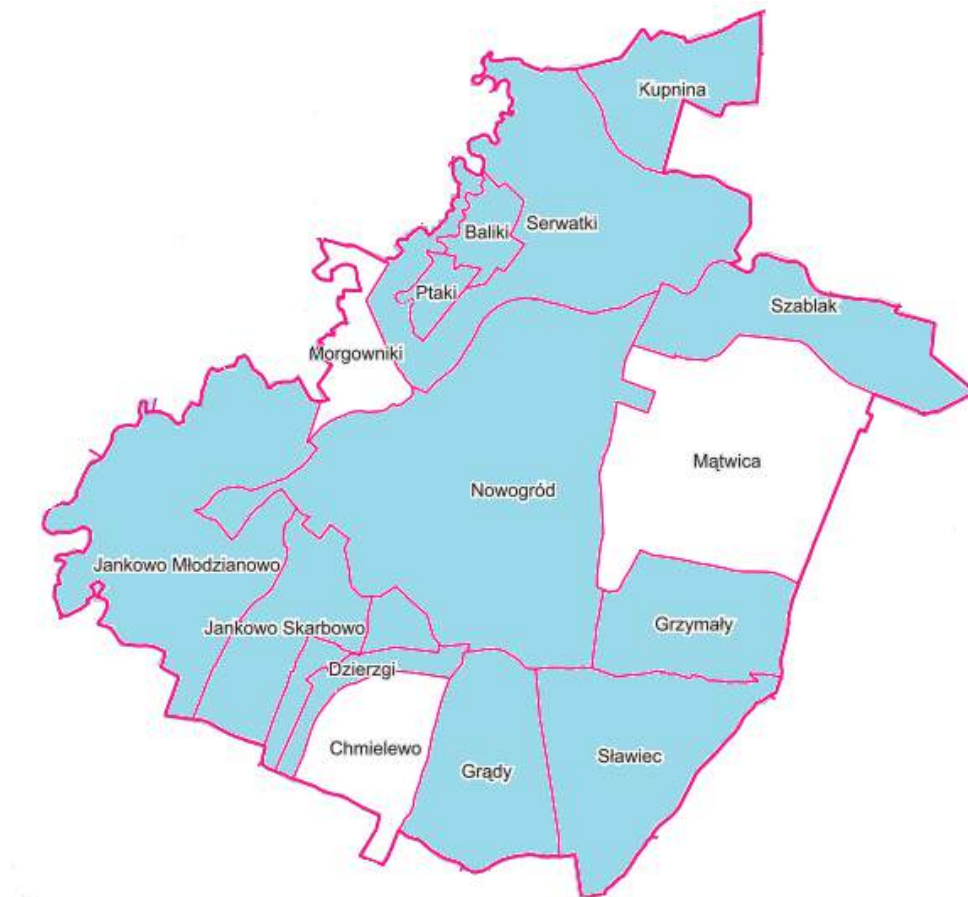
Tabela 25. Wskaźnik dostępności do miejsc rekreacji na 100 mieszkańców

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	0,16
2	Baliki	0,00
3	Chmielewo	1,69
4	Dzierzgi	0,00
5	Grądy	0,00
6	Grzymały	0,00
7	Jankowo-Młodzianowo	0,00
8	Jankowo-Skarbowo	0,00
9	Kupnina	0,00

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
10	Mątwica	0,19
11	Morgowniki	0,88
12	Ptaki	0,00
13	Serwatki	0,00
14	Sławiec	0,00
15	Sulimy	0,00
16	Szablak	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie

Rysunek 17. Obszary zdegradowane - wskaźnik dostępności do miejsc rekreacji na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

4.3. SFERA TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWA

Infrastruktura techniczna gminy oraz zasoby i warunki mieszkaniowe determinują w znacznym stopniu jakość życia mieszkającej na danym terenie ludności. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w sensie jej struktury, lokalizacji, jakości i dostępności ma znaczny wpływ na rozwój jednostki samorządu oraz stanowi jeden z podstawowych czynników kształtujących jej atrakcyjność i konkurencyjność. Przesądza również o kosztach inwestycyjnych rewitalizacji danego obszaru. Im wyższy jest stopień rozwoju infrastruktury technicznej, tym lepsze są warunki do przeprowadzenia zaplanowanych w jej zakresie zadań.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 4 o stanie kryzysowym na obszarze gminy świadczą również wskaźniki charakteryzujące sferę techniczną, a są to w szczególności „degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”.

Gmina Nowogród posiada Gminny program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nowogród na lata 2010 – 2032, podczas tworzenia którego została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego zastosowano wskaźnik związany z ilością (powierzchnia w m²) azbestu w przeliczeniu na 1 budynek w danej miejscowości (wartość referencyjna dla gminy 224,23, na sytuację kryzysową wskazują dane powyżej tej wartości).

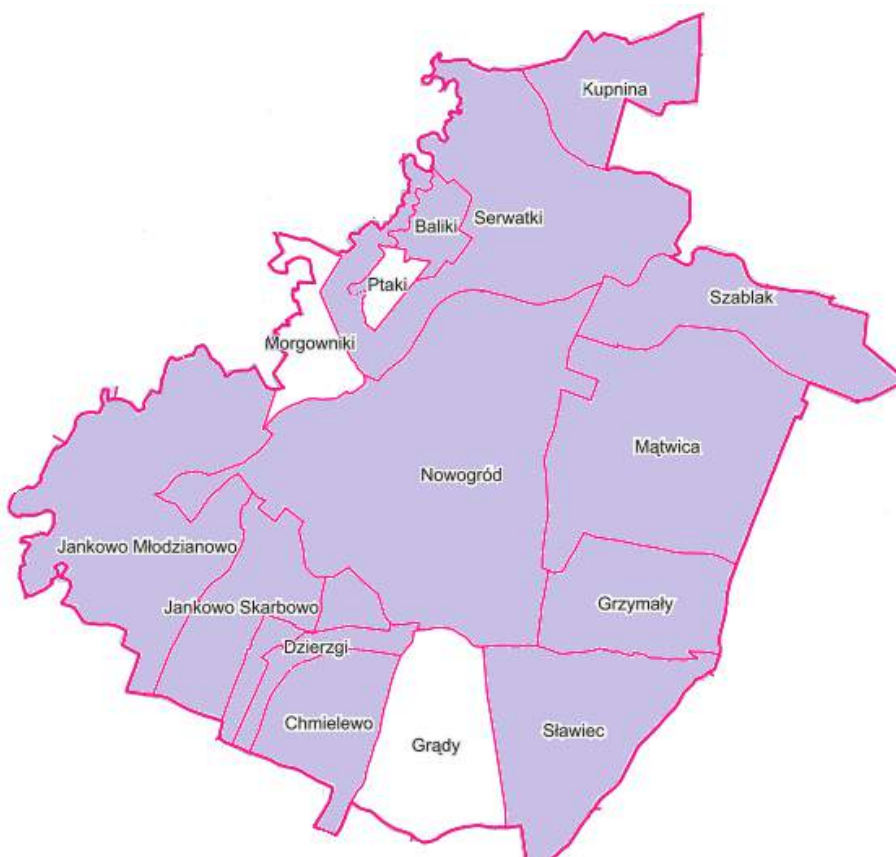
Tabela 26. Ilość (powierzchnia w m²) azbestu w przeliczeniu na 1 budynek

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
1	Nowogród	227,59
2	Baliki	120,10
3	Chmielewo	709,15
4	Dzierzgi	474,40
5	Grądy	124,33
6	Grzymały	449,83
7	Jankowo-Młodzianowo	432,06
8	Jankowo-Skarbowo	739,16
9	Kupnina	459,76

Lp.	Nazwa miejscowości	Wskaźnik
10	Mątwica	294,48
11	Morgowniki	208,34
12	Ptaki	164,13
13	Serwatki	262,18
14	Sławiec	225,43
15	Sulimy	415,63
16	Szablak	434,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie i Gminnego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nowogród na lata 2010 – 2032

Rysunek 18. Obszary zdegradowane - ilość (powierzchnia w m²) azbestu w przeliczeniu na 1 budynek

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 2 obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych, a w szczególności „przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska”.

Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów dotyczących oceny jakości powietrza w województwie podlaskim.

W województwie podlaskim występują dwie strefy: aglomeracja białostocka (kod PL2001), stanowiąca obszar powiatu miasta Białystok oraz strefa podlaska (kod PL2002), obejmująca pozostałe tereny województwa (w tym m.in.: Gminę Nowogród). W 2022 r. zakres prowadzonego monitoringu obejmował pomiary stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłów zawieszonych: PM10 i PM2,5 w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Na jednej stacji miejskiej w Białymstoku prowadzone były również pomiary składu pyłu zawieszonego PM10 pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Kryteriami klasyfikacji stref są:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu (z uwzględnieniem dozwolonej liczby przekroczeń poziomu dopuszczalnego, określonego dla niektórych zanieczyszczeń),
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji (dozwolone przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego odnoszą się także do jego wartości powiększonej o margines tolerancji),
- poziom docelowy substancji w powietrzu (z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń, określonej w odniesieniu do ozonu),
- poziom celu długoterminowego (dla ozonu).

Zgodnie z „Roczną Oceną Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim. Raport Wojewódzki za rok 2022” przekroczenia kryteriów oceny jakości powietrza wystąpiły w odniesieniu do:

- średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona zdrowia) - obszary przekroczeń to Łomża, Hajnówka, Grajewo, Bielsk Podlaski i inne mniejsze miasta województwa, gdzie dominującym systemem grzewczym jest ogrzewanie indywidualne. Obszar przekroczeń nie obejmuje bezpośrednio Gminy Nowogród. Strefa uzyskała klasę C;
- poziomu celu długoterminowego ozonu w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona zdrowia) - obszar przekroczeń zajmuje południową, południowo - zachodnią i zachodnią część województwa oraz niewielkie obszary przy wschodniej granicy państwa, uwzględnia także obszar Gminy Nowogród. Strefa uzyskała klasę D2;

- poziomu celu długoterminowego ozonu w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona roślin) - obszar przekroczeń odnotowano na przeważającym obszarze strefy podlaskiej, zajmującym ponad połowę powierzchni województwa, obejmuje także teren Gminy Nowogród. Strefa uzyskała klasę D2.

W przypadku pozostałych substancji nie odnotowano przekroczeń. Tabele 27-28 przedstawiają podsumowanie wyników pomiarów w strefie podlaskiej.

Tabela 27. Podsumowanie wyników oceny ze względu na ochronę zdrowia, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO ₂	A
C ₆ H ₆	A
CO	A
O ₃ (wg poziomu docelowego)	A
O ₃ (wg poziomu celu długoterminowego)	D2
PM10 (klasa strefy)	A
PM10 (klasa strefy dla czasu uśredniania - 24 godz.)	A
PM10 (klasa strefy dla czasu uśredniania – rok)	A
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	C
PM2,5	A1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Tabela 28. Ocena ze względu na ochronę roślin, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO _x	A
O ₃	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2022

5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD

Zasięg przestrzenny obszarów zdegradowanych został określony zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Delimitacja obszaru zdegradowanego została przeprowadzona na podstawie wyników analizy przyjętych wskaźników, która ujawniła główne problemy i skalę natężenia negatywnych zjawisk na badanych obszarach.

Proces wyznaczenia obszaru wymagającego wsparcia składał się z kilku etapów:

1. wyznaczenie jednostek urbanistycznych, tj. jednostki analityczne (okręgi badawcze) o jednorodnej strukturze i podobnej charakterystyce, dla których możliwe jest pozyskanie danych dotyczących zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych;
2. pozyskanie niezbędnych danych statystycznych oraz przeprowadzenie analizy wskaźnikowej. Następnie na podstawie przyjętej metodyki oraz przyjętych mierników dokonanie porównania wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, techniczno-środowiskowej;
3. wyznaczenie obszaru zdegradowanego, tj. obszaru, dla którego w wyniku analizy zdiagnozowano kryzys z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zidentyfikowano problemy w pozostałych sferach.

Wyznaczenie, opis oraz analizę problemów na obszarze zdegradowanym przeprowadzono na podstawie zestawienia wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych przede wszystkim z Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie. Prezentacja danych statystycznych Gminy Nowogród ukazała złożoność i wielowymiarowość omawianych zagadnień i zjawisk. Analiza sfer funkcjonowania gminy i jej mieszkańców odsłoniła trudności, z którymi boryka się Gmina Nowogród. Zidentyfikowane problemy występują w każdej z badanych sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz techniczno-środowiskowej.

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badania ankietowego mającego na celu określenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Nowogród, doprowadziły do wyodrębnienia terenów, które cechują się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów. Obszar ten charakteryzuje się nasileniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, a ponadto występuje na nim znaczny stopień zdegradowania we wszystkich pozostałych sferach. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy przedstawiono w tabeli 29.

Tabela 29. Obszary zdegradowane w poszczególnych sferach analizy

Lp.	Nazwa miejscowości	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczno-środowiskowa
1	Nowogród				
2	Baliki				
3	Chmielewo				
4	Dzierzgi				
5	Grądy				
6	Grzymały				
7	Jankowo-Młodzianowo				
8	Jankowo-Skarbowo				
9	Kupnina				
10	Mątwica				
11	Morgowniki				
12	Ptaki				
13	Serwatki				
14	Sławiec				
15	Sulimy				
16	Szablak				

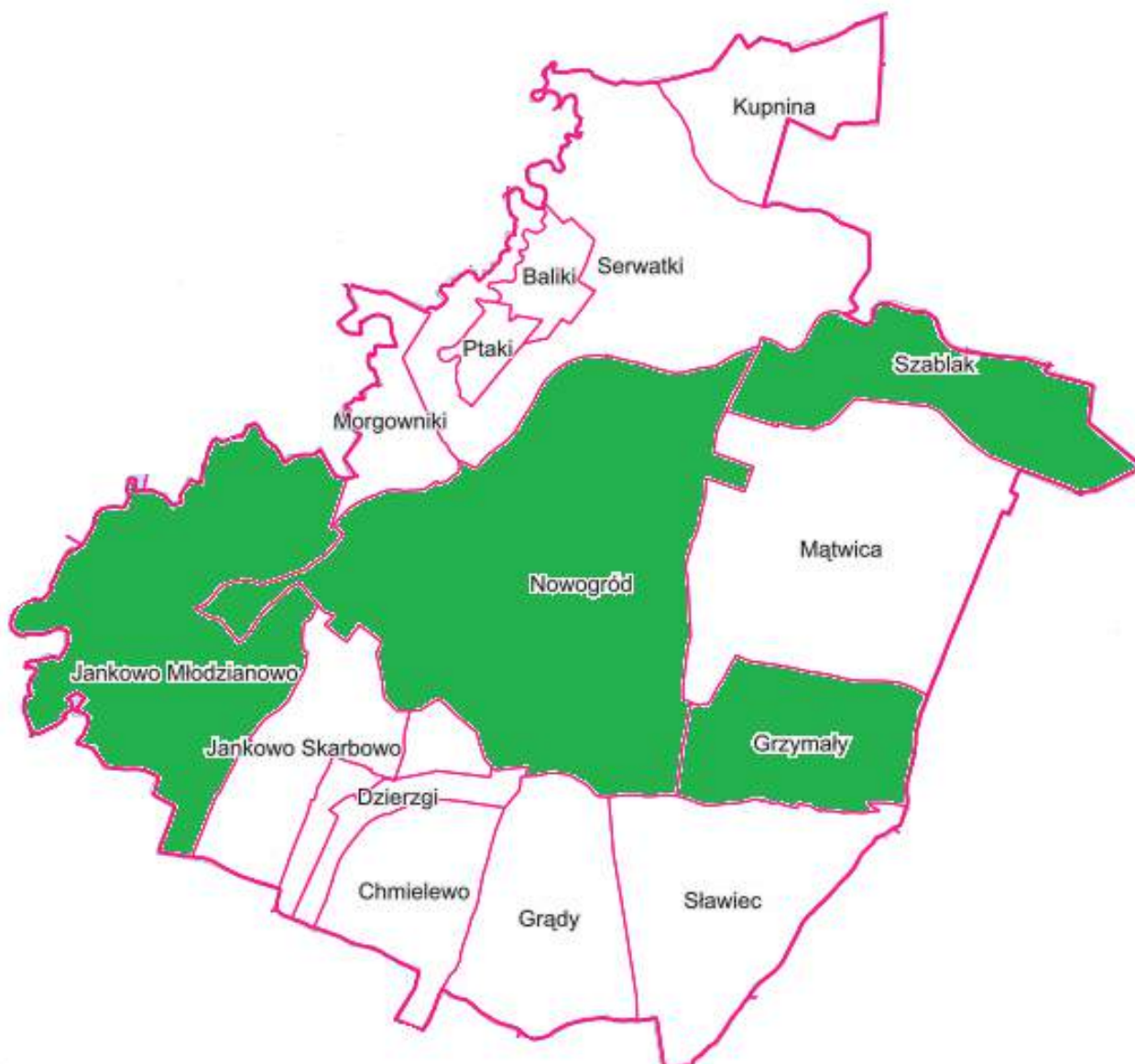
Źródło: Opracowanie własne

Wynika z niej, że **obszar zdegradowany na terenie Gminy Nowogród** obejmuje następujące miejscowości:

Nowogród, Grzymały, Jankowo-Młodzianowo, Szablak

co zostało zaprezentowane na rysunku 19.

Rysunek 19. Granice obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Nowogród

Źródło: Opracowanie własne

Następnie, biorąc pod uwagę szczególną koncentrację negatywnych zjawisk i dodatkowo uwzględniając wnioski z konsultacji społecznych oraz istotne znaczenie terenu dla rozwoju gminy, został wyłoniony **obszar rewitalizacji dla Gminy Nowogród**, obejmujący:

część miejscowości Nowogród (od ulicy Stacha Konwy, wzdłuż ulicy Poległych, ulicy Miastkowskiej, ulicy 11 Listopada, granicy działki nr 1516, do rzeki Narew wraz z jej brzegiem zlokalizowanym w Nowogrodzie)

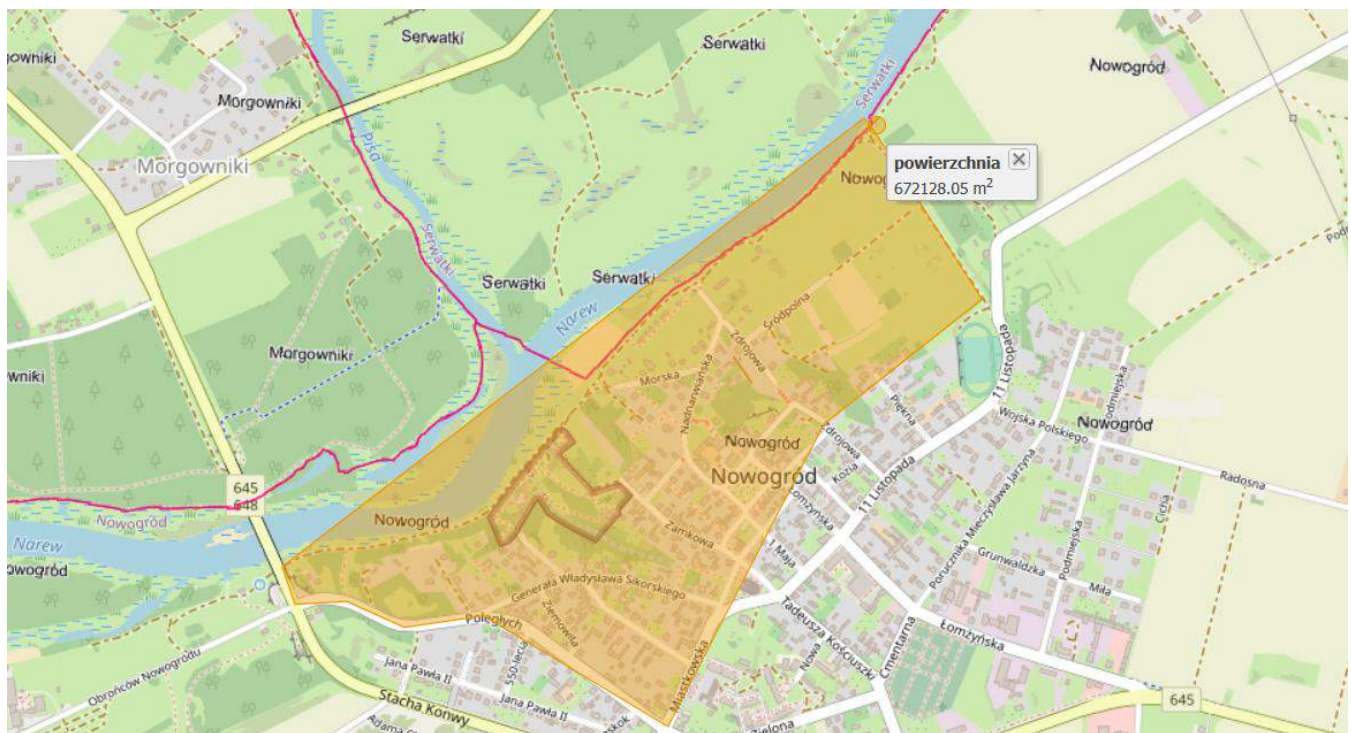
zaprezentowany na rysunku 20 i 21 oraz na mapie stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej diagnozy.

Rysunek 20. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 21. Szczegółowa lokalizacja obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowogród

Źródło: Opracowanie własne

Obszar rewitalizacji obejmie teren o powierzchni 0,67 km² stanowiący 0,66% całej powierzchni gminy. Na tym terenie zamieszkuje ok. 1 150 mieszkańców tj. 29,50% populacji gminy.

Na terenach objętych analizą występują liczne zjawiska kryzysowe w sferach funkcjonalno – przestrzennej, środowiskowej, społecznej i ekonomicznej. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji występuje m.in. brak większych zakładów pracy, niski poziom przedsiębiorczości, postępująca migracja ludności, niska aktywność społeczna i zawodowa, rosnąca ilość rodzin wieloproblemowych. Udział procentowy mieszkańców terenu w wieku przedprodukcyjnym systematycznie maleje, a osób w wieku poprodukcyjnym - rośnie. Świadczy to o szybkim procesie starzenia się mieszkańców i wzrastania obciążenia ekonomicznego i demograficznego. Prognozowane zmiany liczby oraz struktury ludności wskazują na dalszy systematyczny spadek liczby mieszkańców Gminy Nowogród. Ponadto na obszarze rewitalizacji występuje niezadowolający stan infrastruktury drogowej, zbyt uboga i niewystarczająca mała architektura, dostęp do zieleni, placów zabaw, terenów rekreacyjnych, oświetlenia ulicznego, brak sieci gazowej. Wszystko to sprawia, iż przy braku szybkiej reakcji na te zjawiska może nastąpić nieodwracalna degradacja istniejącej substancji gminy i wyraźnego pogorszenia się bytu jego mieszkańców.

Na obszarze rewitalizacji brakuje także miejsc, które integrowałyby mieszkańców w różnych grupach wiekowych. Dotyczy to zarówno terenów zamkniętych pod dachem, jak i obszarów na wolnej przestrzeni. Problemem obszaru jest także brak miejsc do spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, jak również pozostałych mieszkańców. Istniejące boiska i place zabaw są niewystarczające.

Jakość oraz możliwości spędzania wolnego czasu, jak i dostęp do atrakcyjnych przestrzeni publicznych, stanowi istotny warunek wpływający na atrakcyjność miejscowości oraz jego odbiór przez mieszkańców oraz osoby przyjezdne. Przyjmuje się, iż ważnym czynnikiem wpływającym na ocenę warunków życia mieszkańców nowoczesnych społeczeństw jest dostępność miejsc rekreacji i wypoczynku, w tym szczególnie terenów uporządkowanej zieleni miejskiej (parków, alei, skwerów), a tych w obszarze rewitalizacji nie odnotowano zbyt wiele.

Najpoważniejszym problemem społeczności obszaru rewitalizacji jest zanik więzi społecznych, patologiczna dysfunkcja rodziny, a co za tym idzie brak opieki rodzicielskiej, brak aktywności zawodowej. Zauważalne jest również zjawisko zamknięcia się w domach ludzi starszych, często samotnych, którzy nie mają motywacji do wyjścia z domu i uczestniczenia w życiu społecznym. Takiej sytuacji sprzyja brak miejsca spotkań, do którego każdy senior mógłby dotrzeć samodzielnie, w którym mógłby spotkać się w gronie przyjaciół, rozwijać pasje, uczestniczyć w życiu miasta, poczuć się potrzebnym.

Miejscowość Nowogród, a zwłaszcza część miasta wskazana jako obszar rewitalizacji, charakteryzuje się – oprócz nasilenia na jego obszarze wielu problemów – także znacznym potencjałem, który może się przyczynić do rozwoju całej gminy. Nowogród cechuje się występowaniem obiektów zabytkowych oraz atrakcyjnym położeniem, co może się przyczynić do zwiększenia ruchu turystycznego, a w konsekwencji doprowadzić do wzrostu liczby miejsc pracy w sektorze turystycznym. Należy podkreślić, że wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje historyczny układ przestrzenny wpisany do rejestru zabytków.

Nowogród został wskazany jako posiadający największy potencjał także ze względu na zauważalne w ostatnich czasach inicjatywy zgłaszane przez mieszkańców, co może świadczyć o dokonującej się aktywizacji lokalnej społeczności, która dzięki działaniom rewitalizacyjnym może jeszcze przybrać na sile.

Obszar rewitalizacji został wskazany w sposób obiektywny w oparciu o zróżnicowane narzędzia, metody i techniki badawcze. W celu zdiagnozowania problemów dokonano

analizy danych zastanych, przeprowadzono również badania ankietowe wśród potencjalnych odbiorców i beneficjentów Gminnego Programu Rewitalizacji. Wyniki przeprowadzonych badań stanowią uzupełnienie wcześniej przeprowadzonej analizy desk research. Dopełnieniem prowadzonych badań uczyniono analizę wskaźnikową, która pozwoliła zobrazować natężenie i koncentrację zjawisk kryzysowych i wyłonić obszar rewitalizacji.

Na podstawie przeprowadzonych analiz należy stwierdzić, że zasadnym jest prowadzenie działań rewitalizacyjnych na wskazanym obszarze. Diagnoza obszaru stanowiącego o problematycznym charakterze Gminy Nowogród, pozwoli na dokonanie zmian, które w przyszłości pozwolą ograniczyć bariery rozwojowe gminy.

6. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW	5
TABELA 2. ZESTAWIENIE MIEJSCOWOŚCI WCHODZĄCYCH W SKŁAD GMINY NOWOGRÓD WRAZ Z LICZBĄ MIESZKAŃCÓW	8
TABELA 3. LICZBA LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD W LATACH 2017-2022	9
TABELA 4. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	11
TABELA 5. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD W LATACH 2017-2022	12
TABELA 6. PODMIOTY GOSPODARCZE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD W LATACH 2017-2022.....	14
TABELA 7. STAN ZAOPATRZENIA W WODĘ NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	16
TABELA 8. STAN INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	16
TABELA 9. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z OCZYSZCZALNI, LICZBA ZBIORNIKÓW BEZODPŁYWOWYCH ORAZ OCZYSZCZALNI PRZYDOMOWYCH NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	17
TABELA 10. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	18
TABELA 11. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA 100 MIESZKAŃCÓW	21
TABELA 12. LICZBA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA.....	23
TABELA 13. LICZBA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA.....	24
TABELA 14. LICZBA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA.....	26
TABELA 15. LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW.....	28
TABELA 16. FREKWENCJA WYBORCZA W WYBORACH LOKALNYCH W 2018 R.	29
TABELA 17. FREKWENCJA W WYBORACH PREZYDENCKICH W 2020 R.....	31
TABELA 18. FREKWENCJA W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2019 R.....	32
TABELA 19. STOSUNEK LICZBY MIESZKAŃCÓW W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM DO LICZBY OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM.....	34
TABELA 20. LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW	36
TABELA 21. LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	38
TABELA 22. LICZBA WYKROCZEŃ NA 1000 MIESZKAŃCÓW.....	39
TABELA 23. PODSUMOWANIE ANALIZY W SFERZE SPOŁECZNEJ.....	41
TABELA 24. LICZBA ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW (WG MIEJSCA WYKONYWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ) NA 1000 MIESZKAŃCÓW.....	45
TABELA 25. WSKAŹNIK DOSTĘPNOŚCI DO MIEJSC REKREACJI NA 100 MIESZKAŃCÓW	47
TABELA 26. IŁOŚĆ (POWIERZCHNIA W M ²) AZBESTU W PRZELICZENIU NA 1 BUDYNEK.....	49

TABELA 27. PODSUMOWANIE WYNIKÓW OCENY ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA, STREFA PODLASKA	52
TABELA 28. OCENA ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ROŚLIN, STREFA PODLASKA	52
TABELA 29. OBSZARY ZDEGRADOWANE W POSZCZEGÓLNYCH SFERACH ANALIZY	54
WYKRES 1. LICZBA LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD Z UWZGLĘDNIENIEM PŁCI	10
WYKRES 2. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD W LATACH 2017-2022	12
WYKRES 3. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD W LATACH 2017-2022	15
WYKRES 4. PROBLEMY SPOŁECZNE W MIEJSCOWOŚCIACH WSKAZANYCH DO REWITALIZACJI	21
WYKRES 5. PROBLEMY GOSPODARCZE NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	44
WYKRES 6. PROBLEMY CHARAKTERYZUJĄCE SFERĘ PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNĄ	47
RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY NOWOGRÓD NA TLE POWIATU ŁOMŻYŃSKIEGO	7
RYSUNEK 2. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY NOWOGRÓD	9
RYSUNEK 3. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA 100 MIESZKAŃCÓW	22
RYSUNEK 4. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA Z POWODU BEZROBOCIA NA 100 MIESZKAŃCÓW	24
RYSUNEK 5. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA Z POWODU UBÓSTWA NA 100 MIESZKAŃCÓW	25
RYSUNEK 6. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI NA 100 MIESZKAŃCÓW	27
RYSUNEK 7. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW	29
RYSUNEK 8. OBSZARY ZDEGRADOWANE - FREKWENCJA WYBORCZA W WYBORACH LOKALNYCH W 2018 R.	30
RYSUNEK 9. OBSZARY ZDEGRADOWANE - FREKWENCJA W WYBORACH PREZYDENCKICH W 2020 R.	32
RYSUNEK 10. OBSZARY ZDEGRADOWANE - FREKWENCJA W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2019 R.	33
RYSUNEK 11. OBSZARY ZDEGRADOWANE - STOSUNEK LICZBY MIESZKAŃCÓW W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM DO LICZBY OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	35
RYSUNEK 12. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW	37
RYSUNEK 13. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	39

RYSUNEK 14. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA WYKROCZEŃ NA 1000 MIESZKAŃCÓW	40
RYSUNEK 15. OBSZARY ZDEGRADOWANE W SFERZE SPOŁECZNEJ	43
RYSUNEK 16. OBSZARY ZDEGRADOWANE - LICZBA ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW (WG MIEJSCA WYKONYWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ) NA 1 000 MIESZKAŃCÓW	46
RYSUNEK 17. OBSZARY ZDEGRADOWANE - WSKAŹNIK DOSTĘPNOŚCI DO MIEJSC REKREACJI NA 100 MIESZKAŃCÓW	48
RYSUNEK 18. OBSZARY ZDEGRADOWANE - ILOŚĆ (POWIERZCHNIA W M ²) AZBESTU W PRZELICZENIU NA 1 BUDYNEK	50
RYSUNEK 19. GRANICE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA OBSZARZE GMINY NOWOGRÓD	55
RYSUNEK 20. OBSZAR REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	56
RYSUNEK 21. SZCZEGÓŁOWA LOKALIZACJA OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY NOWOGRÓD	57